תלמוד בבלי · אחרונים · לבוש מרדכי · סדר קדשים

לבוש מרדכי על מעילה

רבי משה מרדכי אפשטיין

ספריית אור ברסלב · or-breslev.co.il

לבוש מרדכי על מעילה

רבי משה מרדכי אפשטיין

מקור הטקסט: דיקטה · רישיון: CC BY-SA 4.0

התכנים שלפניכם נאספו, מוינו, סוננו ונערכו בעמל רב ובמסירות על ידי צוות פרויקט 'אוצריא' (otzaria.org).

לקריאה באתר, עם המפרשים והמקורות ליד כל שורה: https://or-breslev.co.il/library/לבוש-מרדכי-על-מעילה/
הקובץ נוצר ב־18 בנובמבר 2026 מגרסה v38-202611162349 של הספרייה.

תוכן העניינים

סימן כב 4
סימן כג - לדף יט 17
סימן כד - לדף ב 21
סימן כה 24

סימן כב

סוגיא דאין מועל אחר מועל אלא בבהמה וכלי שרת.

כתב הרמב"ם בפ"ו מהלכות מעילה הלכה ד' ז"ל ואין מועל אחר מועל אלא בבהמה וכלי תשמיש כיצד בקע בקרדום של הקדש ונהנה בפרוטה ופגם ובא חברו ונהנה ופגם כולם מעלו נטל הקרדום ונתנו לחברו הוא מעל אבל חברו לא מעל, שתה בכוס של זהב ונהנה בפרוטה ובא חברו ושתה ונהנה כולם מעלו נטל הכוס ונתנו מתנה או מכרו הוא מעל וחברו לא מעל רכב על החמור ונהנה בפרוטה ופגם ובא חברו ורכב עליו ונהנה ופגם כולם מעלו נתן החמור לחברו מתנה או מכרו או השכירו הוא מעל וחברו לא מעל וכו' וכתב ע"ז הראב"ד ז"ל א"א בכל זה יצא מכלל משנתנו וטעה אחר התוספתא כי אין במשנתנו אלא בהמה וכלי שרת ובודאי בהמה תמימה דומיא דכלי שרת והוא מפני שמצא תוספתא בקע הקרדום ובא חברו ובקע שניהם מעלו שינה הלשון וכתב בהמה וכלי תשמישו ופירש הבהמה חמור, ואינו אלא בהמה תמימה למזבח דומיא דכלי שרת שהן למזבח ואין להן פדיון אבל כלי המוקדשין אם ראשון נהנה ופגם שוב אין בו מועל ואין סומכין על תוספתא שהיא סותר משנה וגמרא עכ"ל הראב"ד, והנה הכ"מ הביא בתחילה דהרמב"ם כדי להשות המשנה עם התוספתא מפרש הרמב"ם הא דאיתא במשנה מעילה דף י"ט אין מועל אחר מועל במוקדשין אלא בהמה וכלי שרת כיצד רכב ע"ג בהמה ובא חברו ורכב כולם מעלו שתה בכוס של זהב ובא חברו ושתה כולם מעלו מפרש הרמב"ם במתניתן דהאי בהמה מיירי בבהמה טמאה וכן מה דאיתא במתניתן כלי שרת הכונה כלי תשמיש אך הקשה הכ"מ מהא דאמר בגמ' שם מני מתניתן ר' נחמי' דתניא אין מועל אחר מועל אלא בבהמה בלבד ר' נחמי' אומר בהמה וכלי שרת מ"ט דת"ק קסבר בענינא דבהמה כתיב דכתיב באיל האשם ור' נחמי' אמר לך ק"ו אם אחרים מביא לקדושתן הוא עצמו לא כל שכן, וע"כ מפרש הכ"מ דכלי שרת דמתניתן כלי שרת ממש כבר הזכירה רבינו לקמן ואעפ"י שכתבו רבינו בלשון יראה לי היינו לענין שאם נתנה לחברו וחברו לחברו כולם מעלו אבל לענין שיש בו מועל אחר מועל מדינא הוא מאחר שהוא קדושה קדושת הגוף עכ"ד הכ"מ, אכן דברי הכ"מ תמוהים איך הוה סבר מעיקרא דרבנן ור' נחמי' פליג לא בנתנה לחברו וחברו אלא בהשתמש בו אחד ואחר כן השתמש בו אחר א"כ מאי טעמא דרבנן, אם סבירא להרמב"ם (דגם בקדשי בדק הבית שהם רק קדושת דמים יש בהם מועל אם שתה בכוס או בקע בקרדום ובא חברו ובקע יש מועל אתר מועל א"כ אמאי סברי רבנן דבכלי שרת אין מועל אחר מועל ואם ס"ל להרמב"ם דרבנן ור' נחמי' פליגי היכא דנתנה לחברו וחברו לחברו א"כ אמאי אמר

הרמב"ם יראה לי על כלי שרת אם מתניתן מיירי בכלי שרת ממש הא מתניתן היא ואם סובר הרמב"ם דכלי שרת דמתניתן הוא כלי תשמיש יקשה איך קאמר בגמ' דמתניתן ר' נחמיה הא רבנן ור' נחמי' פליגי בכלי שרת.

והנראה לי דהנה הרמב"ם אמר שם בהלכה ז' ז"ל אמרו חכמים שהנוטל אבן או קורה של הקדש ונתנה לחברו שניהם מעלו ואם נתנה לזה הגזבר שהיתה תחת ידו הוא מעל והגזבר לא מעל ויראה לי שאין אלו הדברים אמורים אלא במועל בזדון שהרי לא נתחלל הקדש וכתב ע"ז הראב"ד ז"ל א"א אף בזה עזב כל דרך הסלולה ותפס דרך הסירים שאין זה פירוש ההלכה אלא כמו שאפרש לפנים עכ"ל הראב"ד, והנה פלוגתת הראב"ד והרמב"ם הוא בפירוש הגמ' שם במעילה דאיתא שם על מתניתן דנטל אבן או קורה של הקדש הרי זה לא מעל נתנה לחברו הוא מעל וחברו לא מעל פריך בגמ' מ"ש הוא מ"ש חברו אמר שמואל בגזבר המסורות לו (אבנים) עסקינן, דהרמב"ם מפרש דקושי' על סיפא אם נתנה לחברו הוא מעל וחברו לא מעל פריך אמאי לא ימעלו שניהם ומשני שנתנה לגזבר שהיתה תחת ידו ומפרש הרמב"ם דמיירי בזדון שלא נתחלל הקדש וכבר הקשה הכ"מ על הרמב"ם דכיון דקי"ל אין מועל אחר מועל בשוגג אמאי דחוק לאוקמי' בגזבר, לשני הב"ע בשוגג דאין בו מועל אחר מועל אכן הראב"ד מפרש דמיירי בשוגג ומקשה על רישא דמתניתן אמאי בנטל אבן או קורה של הקדש לא מעל אמאי לא ימעול מ"ש הוא ומ"ש חברו היינו כשנתנה לחברו מעל.

ונראה לי דעת הרמב"ם דהנה לכאורה קשה מאי הקשה על זה אמאי בנטל אבן או קורה של הקדש לא מעל הא על כל המשניות קשה למה אמר שתה בכוס של זהב מעל היינו דוקא בשתי' לחייב על הנטילה ובודאי דלא מיירי שעמד הכוס על מקומו והוא שתה ממנו דהא מיירי בשתה כדרך ששותים, ועוד ברכב על בהמה הא מיירי שהבהמה הלכה וא"כ אם מחויב הנוטל בשגגה על הנטילה הא המשיכה בודאי היא נטילה וא"כ לחייב אף אם לא רכב, וע"כ צריך לומר דכיון דמיירי בשוגג היינו דסבר שהוא שלו ולא נתכון כלל לקח דבר של חברו לא שייך כלל לומר נטל, דלשון נטל משמע שיש לחייבו על הנטילה, ואם הוא סבר שהוא שלו לא שייך כלל לשון נטל וע"כ חידש הראב"ד שגם בשוגג אפשר לומר נטל והיינו שגנב דבר והוא סבר שגונב מרשות חברו ולא ידע שהוא של הקדש וא"כ על ההוצאה מרשות הקדש הוא שוגג אבל הוא רצה להוציא את החפץ מרשות שהי' שהרי גנב אותה וכן כתב הראב"ד ז"ל ומה שהקשו בגמ' מ"ש הוא ומ"ש חברו לא רצה לומר שימעלו הוא וחברו אלא רק מ"ש כשגנבה מבית הקדש ונטלה לעצמו שלא מעל וכשנתנה לחברו מעל אטו שינוי רשות בעינן למעילה, והנה

לפי פירוש הראב"ד צריך לומר דמאי דמשני בגזבר היינו שהגזבר נטל ואם הגזבר הי' סבר שהוא שלו, א"כ לא שייך לשון נטל וע"כ דמיירי שהגזבר סבר שהוא גונב ואח"כ נמצא שזה של הקדש והוא תחת רשותו וכמובן הדבר דחוק.

אכן הרמב"ם נראה לי שהוא סובר דאין דין זה שחידש הראב"ד שאם גנב משל חברו ונמצא שהוא הקדש שהוא יתחייב במעילה, דהנה בגמ' נדרים דף ל"ה איתא ככרי עליך ונתן לו במתנה מי מעל למעול נותן הא לא אסירא עלי' למעול מקבל יכול דאמר היתרא בעיתי איסורא לא בעיתי אמר לי' מקבל מעל לכשיוציא שכל המוציא מעות של הקדש לחולין כסבור שהוא של חולין הוא מועל אף זה מועל ואם נימא כמו שהראב"ד סובר דאם אחד רצה לזכות בדבר אחד והי' סבור שהוא חולין ונמצא הקדש מעל א"כ האי מקבל הוא רצה לזכות בהככר ואמאי לא מעל תיכף כשלקח בידו ורצה לזכות ואי משום דלא ידע שהוא הקדיש עליו הא כל מוציא הקדש הוא ג"כ שוגג ואילו הי' ידע שהוא ה דש לא הי' חפץ להוציא אלא דזהו דין תורה דאף בשוגג הוא מחויב א"כ האי מקבל הא רצה לזכות ולהוציא הככר מרשות מי שנותן לו ומאי סברא דהיתרא לא בעיתי הא זה דין בהקדש שאף מי שמוציא בטעות מרשות הקדש ג"כ מעל וכן הא דאמר ב"מ בהשואל דבעל בנכסי אשתו אם הי' בזה קודש לא מעל מטעם איסורא לא ניחא דלקני ופירושו בתוס' אף בהלקח בידו הא הוא מוציא אכן בזה אפשר לומר שבלקיחתו לא רצה לזכות שהוא הי' סבור שכבר זכה ע"י הנשואין אבל במקבל הככר קשה וכן האי דינא מעילה כ"א בנזכר הבעה"ב והשליח עד שלא הגיע ליד חנוני דהדין הוא דחנוני מעל - לכשיוציא אמאי לא מעל תיכף בלקיחתו שהרי בעת שלקח הא חישב להוציא מרשות הנותן לו ולזכות בזה דאף דאמרינן אילו הי' ידע שזה הקדש לא הי' רוצה לזכות הא זהו דין הקדש דאף שהוא בטעות מעל, ועכצ"ל הא דאמרה התורה דילפינן דמוציא מרשות הקדש אף שלא נהנה מעל ופירשו התוס' במעילה דף י"ד דזה ילפינן מעבודה זרה שמעל אף שלא נהנה הלימוד הוא שמחייב מעילה היכא שלוקח הקדש ונותן לחולין שמועל בהקדש שמוסר לאחר כמו בעבודה זרה שמוסר עצמו לעבודה זרה אבל לא בנטל לעצמו אף שמוציא מרשות הקדש כיון דלא שינה לאחר זה לא ילפינן שיהי' אף בטעות, וכן כתב הר"ן בנדרים ל"ה ד"ה אמר ז"ל אלא מיהו לכשיוציא מעל נהי דגבי זכי' אמרינן זכי' אמרינן זכי' בטעות היא לכשיוציא לא אמרינן מידי דהוה אכל מוציא מעות הקדש לחולין עכ"ל הר"ן הרי דדקדק הר"ן דעל הזכי' אמרינן זכי' בטעות אינו מועל - (אף שהוא בזכיתו מוציא מרשות הקדש) אבל מי שמוציא ונותן לאחר דזה שינוי בחולין בזה לא אמרינן מוציא בטעות, ולפי זה סבירא להרמב"ם דאם אחד יקח דבר שיחשוב שהוא

של חברו כיון דעדנה לא נחשד על קדשי שמים ואמרינן אילו הי' ידע שהוא של שמים לא הי' לוקח א"כ לא מעל וא"כ אי אפשר כלל לפרש דקושית הגמ' במעילה מ"ש הוא ומ"ש חברו דקושית הגמ' אמאי בנטל בשוגג אבן או קורה של הקדש לא מעל דמיירי בנטל דבר שהי' סבור שהוא של חברו וע"ז מקשה אמאי לא מעל דזה לא קשה כלל דהא הזכי' שרצה לזכות בזה הי' בטעות שלא ידע שהוא של הקדש וזכי' בטעות לא חידשה התורה ע"כ דהגמ' סבר' דזה לא מקרי נטל שמהקדש לא הי' חפץ לזכות דאיסורא של הקדש לא רצה לזכות ולא מקרי נטל' ולשון נטל היכא דאין מבואר בפירוש שסבור שהוא חולין הכונה שידע שהוא הקדש ואעפי"כ רוצה לטול, וקושית הגמ' ע"כ אסיפא דמתניתין אמאי בנתנה לחברו הוא מעל כיון דנטל הא מיירי במזיד ולא יצאה לחולין וא"כ אף חברו ימעל ומשני שנתן להגזבר דכיון שהם תמיד בידו, לא מקרי נתנה במה שנטל והמועל בזדון הא אין מחויב אלא בהנהנה, דבזדון אין כאן הוצאה מרשות.

ובזה אפשר לישב דברי הרמב"ם שכתב שם בפ"ו מהלכות מעילה הלכה י' ז"ל קנה בה חפץ ולא משך אם אם מן העכו"ם מעל ואם מן ישראל לא מעל, וכבר אמה בכ"מ דדברי הרמב"ם נגד הגמ' ב"מ דף מ"ח דלא אמרו זה רק אליבא דריש לקיש דסבירא לי' משיכה מפורשת מן התורה אבל לר' יוחנן דסבירא לי' דבר תורה מעות קונות אף בקנה מישראל מעל ורבא אמר מתניתא מסיעא לריש לקיש דאמרה נתנה לבלן דוקא בלן דלא מחסרה משיכה אבל במי שחסר משיכה לא מעל מזה ראי' כריש לקיש דמשיכה מפורשת מן התורה. וכן מביא ראי' בגמ' שם דהלכה כר' יוחנן דבדק לוי' במתניתא נתן לסיטון מעל משום דסיטון הוא ישראל הרי דלר' יוחנן בקנה, אף שלא משך מעל.

אכן יש עוד לדקדק שם בגמ' דאמר רבא מתניתא מסעיא לריש לקיש מהא דנתנה לבלן דוקא בלן דלא מחסרא משיכה ואיתא שם בגמ' "מתניתא דתניא" נתנה לבלן: ולכאורה אמאי לא הביא רבא ראי' ממתניתן דמעילה דאיתא נתנה לבלן מעל שהרי אומר לו הרי המרחץ פתוח לפניך ואמאי הביא מברייתא וצריך עיון. אמאי לא הגיהו זה מגיהי הש"ס דצריך לומר בדברי רבא מתניתן מסעיא ואח"כ מתניתן דתנן ולא דתניא אכן לפי דברינו מיושב דהנה אף דר"י מודה דמדרבנן דוקא משיכה קונה ולא מעות זה הדין תקנו רבנן רק על הדברים הנקנים אבל המעות אף לבתר תקנת רבנן נקנה להמוכר תיכף ולא הפקיעו רבנן הקנין שיש להמוכר בהמעות וכמו שכתבו התוס' בב"מ מ"ג וא"כ הפרוטה הוציאה מרשות הקדש אף שלא נהנה, אכן הוצאה מרשות הקדש מחיוב קרבן מעילה אף שלא נהנה וא"כ לר' יוחנן אם קנה חפץ או נתן לבעלי אומנות שקנו המעות אף שמחוסר המשיכה בודאי דמחויב מעילה, ומשום זה אמרו בב"מ דלר' יוחנן לאו דוקא

בלן אלא אפילו בספר מעל וכן בנתנה לסיטון מעל אלא כל זה דוקא בשוגג דמחויב על הוצאה מרשות הקדש אבל בזדון הא אין מחויב על הוצאה רק על נהנה וא"כ כיון דמדרבנן בטלו קנין שיקנה הפירות א"כ לא נהנה עדנה א"כ אין מחויב מעילה היכא דמחסרה משיכה, משו"ה רבא לא הביא ראי' ממתניתן דמתניתן דקתני נטל אבן או קורה וכן איתא נטל פרוטה א"כ מיירי במזיד בזה אף לר' יוחנן לא מעל אף שקנה המוכר אבל הכא לא נהנה עדנה כיון דמחוסר משיכה משו"ה דוקא בלן מעל שכבר נהנה שיש לו רשות לרחוץ וא"כ ממתניתן לא היה יכול להביא ראי' אבל מתניתא ידעו דמיירי בסתם מועל והיינו בשוגג בזה אמר רבא דמדאמרה ברייתא דוקא בלן אבל לא באופן אחר מזה מוכח דהלכה כריש לקיש דלר' יוחנן כיון שלא הפקיעו חכמים זכות המוכר בהמעות א"כ הוא הוציא לחולין והוצאה לחולין בשוגג מחייב מעילה אף שלא נהנה.

לפי זה לא קשה על הרמב"ם שהרי כתב נטל פרוטה של הקדש (והיכא דלא פירוש הרמב"ם על דעת שהיא שלו הכונה נטל במזיד דומיא דנטל אבן או קורה של הקדש) והיינו הפירוש כמתניתן במזיד, ובמזיד הא בעי נהנה וכל זמן שלא משך הא לא נהנה בזה כתב הרמב"ם דאם מישראל לא מעל דהרי בזדון אין חיוב על ההוצאה רק על הנאה ולבתר תקנת רבנן דמשיכה קונה לא נהנה עדנה משו"ה אם מישראל לא מעל אבל בשוגג הא כתב הרמב"ם שם בהלכה ז' ושם מיירי בשוגג שהרי כתב שם הרמב"ם על דעת שהוא שלו. שם כתב הרמב"ם עד שיוציא בחפיציו ומדלא כתב עד שימשוך החפצים הרי דשם בעינן רק הוצאה היינו שיתן להחנוני ולא ימשוך החפצים.

אכן לכאורה קשה כיון דבמזיד בעינן דוקא הנאה ובמזיד מודה ר' יוחנן לריש לקיש דבלא משיכה לא מעל א"כ איך כתב הרמב"ם שם בהלכה ט' ז"ל נטל פרוטה של הקדש ונתנה נבלן אעפ"י שלא רחץ מעל שהרי נהנה בהיותו רוחץ בכל עת שירצה וכן אם נתנה לאחד מבעלי אומניות מעל אעפ"י שעדיין לא עשו מלאכתו עכ"ל הרמב"ם, הרי דאם נתן לבעל אומנות אף לאומן כזה שעוד זקוק לכלי אומנתו והרי שם מחוסר עדנה משיכה כלי אומנות כמו תספורת והרי בגמ' ב"מ דף מ"ח פריך והתניא נתנה לספר וספר הא בעי משיכה, אכן נראה לי דאף דמודה ר' יוחנן לרש לקיש דמדרבנן מעות אינן קונין הפירות אף שקונה המוכר המעות הפירות לא נקני ללוקח, וח"כ במזיד לא מעל זה דוקא בפירות שיכול לומר נשרפו חיטין בעלי', אבל בבעלי אומנות דקנין שקונה הבעה"ב הוא רק להשתמשות שהאומן ישתמש בהם בזה לא שייך לומר נשרפו חיטך בעלי' שם לר' יוחנן הוא קנין ממש וא"כ אף במזיד יש לו הנאה, והא' דשם בב"מ הי' סבר דאף באומן לא מעל הוא לריש לקיש דלדידי' מעות אין להן קנין מן התורה, אבל לר'

יוחנן דמן התורה מעות קונות ורק רבנן בטלו הקנין של לוקח בהפירות, אבל באומן לא בטלו הקנין ועיין בחו"מ סימן קצ"ח די"א דשכירות מטלטלין נקנה בכסף כיון שהגוף של המוכר לא שייך לומר נשרפו חיטיך בעלי' ואף למ"ד דאף בשכירות מטלטלין מעות אינן קונות דכיון דאמרו רבנן דהיכא דצריך הלוקח למשוך לא קנה לא חילקו כלל זה בשכירות דדרך השוכר למשוך לביתו אבל באומן שאין צריך כלל לבעה"ב למשוך שהרי האומן עושה אומנתו על ידם בכה"ג כו"ע מודו דלר' יוחנן קנה במעותיו ומחויב תיכף האומן לעשות.

אכן לכאורה עוד קשה ר' יוחנן איך יפרנס ברייתא בב"מ שם נתנה לספר או לספן או לכל בעלי אומנות לא מעל עד דמשך ר' יוחנן האיך מוקי לה הא ביארנו דבזה בין בשוגג בין במזיד מעל לר' יוחנן ובעכו"ם הא אף בפירות מעל דבעכו"ם מעות קונות, ונראה לי דאף דהרמב"ם פסק דבעכו"ם ג"כ מעות קונות מן התורה ואף מדרבנן היינו למ"ד דגזל עכו"ם מן התורה אסור ודרשינן קרא דעמיתך לעמיתך אתה מחזיר אונאה ולא לעכו"ם, אבל למאן דס"ל גזלו מותר מן התורה דרשינן קרא דעמיתך בכסף ולעכו"ם במשיכה כדאיתא בכורות דף י"ג א"כ ר' יוחנן יוקי ברייתא כתנא דאית לי' גזילו מותר ודרשינן לעמיתך בכסף לעכו"ם במשיכה א"כ ברייתא סברא דעכו"ם אין מקנה במעות משו"ה נתנה לספר או לאחד מבעלי אומנות לא קנה עדנה כלל העכו"ם משו"ה לא מעל לא בשוגג ולא במזיד, אבל הרמב"ם דפסק גזילו אסור מן התורה סובר דעכו"ם מקנה במעות משו"ה בנתן לעכו"ם על פירות מעל דבעכו"ם לא בטלו קנין שיש להלוקח בהפירות ומעל אף במזיד.

והנה התוס' בבכורות דף כ"ו הקשו בד"ה התולש צמר מעולה תמימה משמע דמועיל פדיון על אצמר הא בעי העמדה והערכה ואיך מועיל על הצמר העמדת הבהמה כדמוכח בפ' ראשית הגז גבי הא דאמר התם דאין ראשית הגז נוהג בקדשים משום דכתיב צאנך ולא של הקדש ומוקי לה למעוטי קדשי בה"ב ופריך הא בעי העמדה והערכה וכן הקשו שם בתוס' על הא דאמרו בר"ה דף כ"ח דשופר של עולה לא יתקע ואם תקע יצא משום דכיון דמעל נפק לחולין והא בעי העמדה והערכה.

אכן לפי שביארנו בסוגיא דשחט שני כבשים על ארבע חלות דהא דקדושת הגוף אין יוצא לחולין הוא דוקא היכא דראוי למזבח וביארנו שם בתשובה להשואל דהאי דינא דבעי העמדה והערכה הוא להוציא מידי המזבח דעל ידי העמדה והערכה אפשר להוציא דבר מידי מזבח היכא דמחלל על דבר שהוא למזבח.

אכן כל זה הוא בקדשי מזבח דכתיב כל אשר יתן ממנו והי' קדש לה' ובתר הכי כתוב קרא דאם בהמה טמאה אשר לא יקריבו ממנה קרבן לה' וכו' והעמיד והעריך ועל זה כתיב אותה למעוטי בע"מ מעיקרו וא"כ הדין דבעי העמדה והערכה הוא משום דכל אשר יתן לה' והי' קדש היינו דדבר הראוי' למזבח און יוצא מידי מזבח אף אם יתן דבר חליפתו למזבח בלתי אם הוא טמא היינו בע"מ וגם דוקא ע"י העמדה והערכה, אכן האי קרא דמירי בקדשי בדק הבית גם כן שם הדין דבעי העמדה והערכה, דבהמה היכא שהקדישה לבדק הבית דין הוא דבהמה בעי העמדה והערכה ולא מטלטלין.

לפי זה בצמר שנתלש מעולה וכן שופר של עולה אין על זה דין דכל הראוי למזבח אין יוצא מידי מזבח שהרי הצמר והשופר אם פרשו לא יעלו וקדושתן למזבח הוי קדושת הגוף ויש עליהם דין דקדושת מזבח דהדין דבעי העמדה והערכה הוא משום שצריך להוציאן מידי מזבח ושופר וגיזת צמר דאין מוציאן מידי מזבח ואין עליהם חיוב להקריבם למזבח משו"ה לא בעו העמדה והערכה, אבל בקדשי בדק הבית דקדושת בהמה מצריך העמדה והערכה א"כ הצמר שהוקדש בקדושת הבהמה בעי העמדה והערכה. ואולי יש לפרש זה בתוך כונת דברי התוס' שכתבו דצמר חשוב כבע"מ מעקרו וכן שופר של עונה וכו' כונתם כמו שכתבנו.

אכן זה קשה כיון דסובר הרמב"ם דאם נשתמש ובא חברו ונשתמש יש מועל אחר מועל בין בקדשי מזבח בין בקדשי בדק, הבית א"כ אמאי בשופר של עולה אם תקע יצא לחולין הא בכה"ג בנשתמש ובא חברו ונשתמש יש מועל אחר מועל.

והנראה לי דהנה בפ"ד דשקלים הלכה ב' איתא הנותן שקלו לחברו לשקול על ידו ושקלו על ידי עצמו אם נתרמה התרומה מעל השוקל שקנו מן ההקדש ונתרמה התרומה וקרבה הבהמה מעל וכו' והנה בירושלמי איתא אנן תנינן אם קרבה הבהמה ותני דבי רבי אם נתרמה התרומה מאן תנא אם נתרמה התרומה ר' שמעון היא דאמר ר' שמעון מיד הי' מקבל מעותיו והכהנים זריזין הן (ועיין שם שיש נוסח אחר) והנה הקרבן עדה משבש וגרים כנ"א דקאי על רישא דמתניתן וגריס אנן תנינן אם נתרמה התרומה ברישא אתנא דבי רבי תנו אף ברישא וקרבה בהמה ולא פליגי דברישא סמיך על סיפא דבעי דוקא קרבה הבהמה וגרים אר"א דלא כר"ש פירוש הא דבעינן דוקא קרבה הבהמה דלא כר"ש דסבירא לי' אפילו אם לא קרבה הבהמה אנא שקנו במעות אלו מעל, אכן הפני משה כתב דבסיפא ודאי בעינן דוקא קרבה הבהמה אבל ברישא לא בעינן קרבה הבהמה עיין שם מה שמחלק ומפרש דהא דתני דבי רבי אם נתרמה התרומה ג"כ מודה דבעינן קרבה מלמדנו בזה דכר"ש דהתוספתא היא דס"ל המביא חטאתו ואשמו מן ההקדש כיון

שלקח מעל עיין שם בדבריו, ולדידי נראה לפי דבריהם דאפשר לפרש בדבי רבי דהאי אם נתרמה התרומה הכונה שבא להוציא רק דלא בעינן קרבה, א"כ אפשר לפרש דברי הירושלמי כפשוטן דקאי על סיפא דמתניתן דקתני השוקל שקלו מן ההקדש ונתרמה התרומה וקרבה הבהמה אכן תני דבי רבי אם נתרמה התרומה לאפוקי ממתניתן דקתני וקרבה הבהמה, וע"ז משני דהאי תנא דבי רבי הוא ר"ש דסבירא לי דגזברין שקונין בהמות לצרכי קרבנות נותנין לו תיכף המעות דלא כת"ק דסבירא לי' דאין נותנין אלא כשיזרק הדם דלת"ק כל זמן שלא נזרק עוד לא יצאו המעות לחולין אכן ר"ש סבירא לי דנותנין לו תיכף והמעות נעשו חולין ואף דגם ר"ש סבירא דיד הקדש על העליונה ואם יופסלו ישלם הוא רק בתורת אחריות.

והנה הרמב"ם כתב בפ"ו ממעילה הלכה י"א ז"ל המוציא מעות הקדש בצרכיו על דעת שהן חולין ואעפ"י שלא הוציאן בדברי חול מעל כיצד המביא חטאתו ואשמו ופסחו מן המקדש וכן מחוסר כפרה שהביא כפרתו מן ההקדש מעל וכולם אין מועלין עד שיזרק הדם לפיכך המביא מנחות ונסכים ולחמי תודה מן ההקדש אעפ"י שעבר עבירה לא מעל שאין כאן זריקת דם לכפר עליו נתן שקלו ממעות הקדש כשיתרמו התרומה ויקנו ממנה אפילו בהמה אחת ויזרק דמה מועל השוקל, ואח"כ בהלכה י"ג כתב הרמב"ם ז"ל המפריש שקלו וכו' נתנו לחברו לשקול על ידו הלך ושקלו לעצמו אם כבר נתרמה התרומה מעל השוקל שהתורם תורם על העתיד להגבות כמו שביארנו בשקלים וכאלו הגיע שקל זה ללשכה ולפיכך מעל עכ"ל הרמב"ם. ומוכח בודאי מדברי הרמב"ם דבשלח שקלו ושקל השליח על ידי עצמו מעל אף שלא לקחו בהמה ולא הקריבוה וצריך ביאור מ"ש מדינא דשוקל שקלו ממעות הקדש דאין מועלין אלא אם קנו בהמה ונזרק הדם, והנה החילוק שכתב הפני משה משום דאם המעות כבר הקדש אינו נשתנה מכמות שהיתה הילכך לא מעל עד שקרבה הבהמה לפי שההקדש אינו נשתנה מכמות שהי' עד שנעשה בו מעשה והלכך לא מעל עד שקרבה הבהמה, אבל ברייתא שהמעות של חברו וזה השוקלין על ידי עצמו אין זה אלא כמו הנהנה עכשיו מהמעות שהן ברשות הקדש לפי שכבר תרמו על ידי העתיד לגבות כדפרישית במתניתן והשוקל הזה כבר נפטר משקלו ולא ימשכנו אותו לפיכך מיד שנתן זה בשביל שקלו מעל עכ"ד הפני משה ולא הבנתי חילוקו דמשמע דכיון דהשקל הוא של חברו משו"ה מעל תיכף. אכן לכאורה משמע להיפך דאם הוא של חברו לא מעל שהרי טעמא דבעינן דוקא דנתרמה התרומה משום דקודם שנתרמה התרומה הרי עוד להשוקל זכות בהשקל לפטור עצמו אף שהשקל הוא כבר קודש שהרי המפריש שקלו והוציאו בצרכיו מעל אעפי"כ אחר

אם שקל על ידי עצמו לא מעל קודם שנתרמה התרומה. הטעם דכיון דע"י מעינה יוצא לחולין כל זמן שהוא של הבעלים היינו מי ששקל אין מועל מעילה של אחר להוציא לחולין אבל לאחר שנתרמה התרומה שכבר יצא השוקל ידי חובתו ונעשה כאילו הגיע השקל ללשכה אז מועל א"כ אדרבה מה שהוא של אחר מועיל שלא ימעול ורק כשנתרמה התרומה אז הוא של הקדש וא"כ הי' להיות הדין כאלו שקל שקלו מהמקדש, וכיון דאם שקל שקלו מהמקדש לא מעל עד שיזרוק הדם אף שהועיל שלא ימשכנו אותו א"כ גם בשקל שקלו של חברו לאחר שנתרמה התרומה. לא ימעול עד שיזרוק הדם.

והתקלין חדתין מביא בשם הגר"א זצוק"ל ז"ל דלא תני ברישא (בהנותן שקלו לחברו לשקול על ידו ושקל על ידי עצמו) נמי קרבה הבהמה משום דברישא המעילה בדבר שאין בו פגם דמתחילה נמי כשנתן זה לשקול על ידו להוליכה לגזבר נתן לו והרי נתן לגזבר לכך מעל מיד אבל הכא דהמעילה בדבר שיש בו פגם דמתחילה נתקדש המעות לבדק הבית וזה נתן השקל להקרבה אינו מעל עד שיפגום כדתנן לה במס' מעילה כל דבר שיש בו פגם לא מעל עד שיפגום שאין בהם פגם כיון שנהנה מעל עכ"ל הגאון החסיד נ"ע עכ"ל התקלין חדתין ולא ירדתי לסוף דעת מרן זצ"ל דאם כונת הגר"א זצ"ל לחלק דקדשי מזבח הוי דבר שאין בו פגם וקדשי בדק הבית הוי דבר שיש בו פגם כיון דעומדין לדמים, לכאורה גם בקדשי מזבח אם עומדים לדמים הוי דבר שיש בו פגם שהרי קי"ל הנהנה מן החטאת כשהיא חי' לא מעל עד שיפגם ומוקי בגמ' מעילה דף כ' דמיירי בבעלת מום דכיון דעומדת לדמים הוי דבר שיש בו פגם ואם נימא דשקל הוי דבר שאין בו פגם א"כ גם בקדשי בדק הבית הוי דבר שאין בו פגם ואם כונת הגר"א לחלק משום דשקל ממעות הקדש, בדק הבית הוי דבר שיש בו פגם בהמעילה שהרי יוצא מהקדש בהם למזבח, ובשוקל של חברו הוי אין בו פגם שהרי הוי מקדושת מזבח למזבח, זה תמוה אטו האי דינא דכל דבר שיש בו פגם ושאין בו פגם תלוי באופן עשית המעילה בהקדש אם מעל בהקדש באופן שאין בו פגם מחויב הא אם כן כשמעל ולא פגם הא עשה המעילה באופן שאין בו פגם לכאורה פשוט דזה הדין אין תלוי באופן עשית המעילה אלא בהדבר שמעל בו אם הדבר שמעל הוא דבר כזה שעומד לפגום אז לא מעל אלא אם פגם אבל אם עשה המעילה באופן שלא פגם אף שנהנה פטור, ואם הוא דבר שאין עומד לפגום מעל אף שלא פגם כיון שנהנה, ועתה אם מטבע הוא דבר שיש בו פגם משום דעומד להוציאו הלא גם בקדשי מזבח, הוא דבר שיש בו פגם שהרי אפשר להוציאו ואף שלא לשם הקדש אפשר להוציאו ולפוגמו ואם מטבע אינינו דבר

של פגם שאין עומד להוציאו אלא לצרכו, וזה לא הוי פגם א"כ אף בקדשי בדק הבית ימעול אם נהנה במה שלא ימשכנו אותו אף שלא קרבה הבהמה.

אכן לולא דברי קדשו של מרן הגר"א זצ"ל היתי אומר חילוק אחר דהנה זה חזינן מדברי קדשו שמה שהוציא מהקדש להקדש לא הוי כמוציא לחולין ואין חייב על הוצאה מרשות הקדש כיון דמכניס לרשות הקדש וחייב רק על הנאה, אכן קדשי בדק הבית דין אחר להם דהנה הקצוה"ח בסימן כ"ח הקשה על הא דמתניתן בכריתות יש אוכל אכילה אחת וחייב עלי ארבעה חטאות ואשם אחד ר' מאיר אומר אם היתה שבת והוציאו בפיו חייב והקשה מאי הוסיף ר' מאיר שבת דהא במה שהוסיף חיסר אשם ובפרק כל שעה דף כ"ט תניא האוכל חמן של הקדש י"א מעל וי"א לא מעל מאן י"א ר' נחני' בן הקנה דחייבי כריתות פטור מן התשלומין, והקשה בתוס' אמאי פטור מקרבן מעילה משום דקי"ל בדרבה מיני' הא אמר בהמצניע המוציא אוכלין בכלי שגג בכלי והזיד באוכלין חייב על האוכלין, ותרצו כיון דפטור מקרן וחומש פטור נמי מקרבן שאין אשם מעילות בא אלא כשיש קרן וחומש וא"ל א"כ אם היתה שבת שהוא חייבי מיתות בי"ד ודאי פטור מתשלומין דאפילו ר"מ לוקה ומשלם אית לי' מת ומשלם לית לי' כדאיתא בפרק אלו נערות וא"כ מאי מוסיף שבת כיון דמחוסר אידך והוא אשם, וכתב ע"ז הנתיבות ז"ל ואחר העיון לק"מ דהרי בלא"ה קשה דהא בפסחים שם מוכח דכל היכי דהא לאו בר דמים שהוא איסור הנאה אין בו חומש ואשם ונותר איסור הנאה כמו חמץ ולאו בר דמים הוא אך בחילוק הוא מבואר דשם בפסחים דהוא קדושת דמים ומעילה דקרן וחומש הוא משום גזלת הקדש כמ"ש התוס' בכתובות דף ל' בד"ה זר שאכל תרומה משו"ה בעינן שיהי' בר דמים משא"כ הכא מיירו בקדושת הגוף דמעילה דידה לא תליא בדמים כלל, ולפי זה גם קושי' זו לא קמה דהא התוס' בכתובות דף ל' שם כתבו דתרומה חייב אף בקלב"מ דתשלומין דידי' משום כפרה הוא משא"כ בקרן וחומש של הקדש אינו משום כפרה רק משום שישלם גזלת הקדש ע"ש בתוס' וזה שייך בקדושת דמים אבל בקדושת הגוף אפילו במקום דלאו בר דמים ודאי דלאו משום גזלת הקדש הוא רק משום כפרה כמו בתרומה עכ"ל הנתיבות.

נמצא לפי דברי הנתיבות המעילה בקדשי בדק הבית הוא משום גזלת הקדש ונראה לי עוד דחיוב המעילה בקדשי בדק הבית הוא משום שנתחייב תשלומין להקדש שהרי אמרינן בבא קמא דף כ"א נטל אבן או קורה של הקדש וכו' בנאה לתוך ביתו אינו חייב עד שידור תחתה שוה פרוטה, ויתיב ר' אבהו קמי' דר' יוחנן וקאמר זאת אומרת הדר בחצר חברו שלא מדעתו צריך להעלות לו שכר, ושתק לי' איהו סבר מדשתק מודה לי'

ולא היא אשגוחי לא אשגח בי' כדרבה דאמר רבה הקדש שלא מדעת כהדיוט מדעת דמי ע"כ, והנה מאי הוכיח שמואל מדחייב קרבן מעילה ש"מ הדר בחצר של חברו שלא מדעתו צריך להעלות לו שכר מאי ראי' הוא זו, בשכירות זה נהנה וזה לא חסר פטור אבל בהקדש כיון שנהנה מן ההקדש מעל, ע"כ דסבר שמואל דחיוב מעילה בהקדש הוא משום שנתחייב בתשלומין והמעילה מפני התשלומין ואף דדחי הקדש שלא מדעת כהדיוט מדעת דמי פירש הרשב"א ומתנה שיעלה לו שכר עכ"ל והיינו שהרי בחצר אם הוא משכיר הוי דבר דמזדבין בדינרא שהרי מעלין שכר בעד שכירת חצר והתורה אמרה שדבר שמעלין שכר אם נהנה מן ההקדש נתחייב תשלומין להקדש ומפנה זה מחויב מעילה אבל דבר שאין מחויבין בעד זה שכר אף שנהנה לא יתחייב בקדשי בדק הבית אבל בקדשי מזבח שאין החיוב מטעם תשלומין אלא משום שנהנה א"כ אף דבר שאין מתחייבין בעד זה ממון אעפי"כ כיון דהמעילה מפני שנהנה יתחייב במעילה.

לפי זה ניחא אם שקל שקלו ממעות הקדש היינו מקדשי בדק הבית דמהו הנאתו הרי מצות לא להנות נתנו ומהו הנאתו רק מפני שלא ימשכנו אותו ועל הוצאתו השקל מקדושת בדק הבית למזבח הא לא הוי הוצאה א"כ אין מחויב על ההוצאה רק על שנהנה והנאתו הוא הוי רק מבריח ארי שאין מחויבין בעד זה תשלומין א"כ בקדשי בדק הבית לא מעל ורק אם קנו בהמה ויצא השקל לחולין ונזרק הדם שיש כפרה אז נהנה חיוב שמחויב בעדה תשלומין, אבל מקודם שנזרק הדם הוי רק מבריח ארי שבעד זה אין מתחייבין היכי דאין מחויב בעד הוצאת הממון דהוי מבריח ארי ולית לי' פסידא (ועיין בתוס' ב"ק נ"ח ד"ה א"נ) אבל בנתנו לחברו לשקול על ידו ושקל על ידי עצמו דהוי קדושת מזבח וקדושת מזבח אין הדין של חיוב המעילה משום חיוב התשלומין דקדושת מזבח אין לה דין דמים וכדאמרינן דהקדישה למזבח לא הוי מכר משום דמעיקרא תורא דראובן והשתא תורא דראובן. והחיוב משום נהנה אם לקח השקל שהי' שייך ללשכה שהרי אחר שנתרמה התרומה השקל הוא של לשכה ואין לחברו זכות כיון שנהנה תיכף בזה שלא ימשכנו אותו הוא מחויב במעילה דקדשי מזבח החיוב משום שנהנה ואף דגבי מודר הנאה מותר הנאה של פרעון חוב היינו דוקא הנאה הבאה מעצמו שהוא משלם החוב בעד חברו והנאה דהברחה ממילא אתיא, אבל אם הוא נוטל כדי להבריח ארי כיון שנהנה מעל בקדשי מזבח דהחיוב בעד הנאה, משא"כ בקדשי בדק הבית אין מחויב במעילה אלא אם נתחייב בתשלומין ותשלומין בעד הנאת הברחת ארי אין מתחייבין.

ולפי זה מיושב הקושי' אמאי בשופר של עולה אם תקע יצא לחולין הא הוי כלי תשמיש ובזה יש מועל אחר מועל אכן לדברינו הא דקדושת הגוף אין יוצא לחולין הוא דוקא

אם ראוי להקריב הגוף למזבח אבל אם אין הגוף ראוי למזבח אז יוצא אל ידי מעילה וכיון דהיכא דהקדושה למזבח שאין המעילה משום התשלומין אלא דאמרה התורה דהמעילה משום חילול הקדושה ונהנה ממנה א"כ הדבר יוצא ע"י המעילה כיון שנהנה מן הדבר, דדוקא בקדשי בדק הבית דהחיוב משום התשלומין כיון דנתחייב תשלומין בעד השתמשות אין יוצא כל הדבר לחולין, אבל בקדשי מזבח דאין החיוב מטעם תשלומי ההשתמשות אלא בעד הנאה שנהנה מקדשי ה' יוצא הדבר לחולין היכא דאין ראוי גוף הדבר למזבח, משו"ה בשופר של עולה דהוי קדשי מזבח יוצא הדבר לחולין אם תקע בו אף בפעם אחד ובכה"ג אין מועיל אחר מועיל.

ועפי"ז מיושב קושיתנו שהקשינו על דברי מרן הכ"מ שמפרש הא דאמר הרמב"ם דיראה לו דכלי שרת ג"כ יש בהו מועל אחר מועל ולכאורה משנה מפורשת היא ופלוגתא דרבנן ור' נחמי' וכיון דסתם מתניתן כר' נחמי' ממילא הלכה כסתם מתניתן ומאי שייך לומר יראה לי וכתב הכ"מ דחידש הרמב"ם היכא שנתנה לחברו וחברו לחברו שגם בזה יש מועל אחר בועל והקשינו לפי זה דפלוגתא דת"ק ור' נחמי' הוא בנשתמש ובא חברו ונשתמש מאי טעמא דת"ק הא לדברי הרמב"ם אף בדבר שאין בו קדושת הגוף כמו בקרדום בקע ובא חברו ובקע כולם מעלו וכדאיתא בתוספתא, אכן לדברינו הא קדושת כלי שרת אין גוף הדבר למזבח אלא תשמיש המזבח סבירא לי' לת"ק דאין זה כקדושת הגוף ויצא לחולין ע"י מעילה אכן לזה יש דין קדושת מזבח דאין המעילה משום תשלומין אלא משום נהנה מקדשי מזבח משו"ה סבירא לת"ק דאין בזה מועל אחר מועל אלא תיכף כשנשתמש יוצא לחולין ואין מועל אחר מועל ולא דמי לקרדום שבקע ובא חברו ובקע דהתם בקדשי בדק הבית יש חיוב ההשתמשות תשלומין, וכיון שיש חיוב בעד התשלומין אין יוצא כל הדבר לחולין לפי זה אפשר לפרש הא דאמר ר' נחמי' דאף בכלי שרת יש מועל אחר מועל ופירש בגמ' משום קל וחומר אם אחרים מביא לקדושה הוא עצמו לא כל שכן אפשר לפרש דאין הכונה דכלי שרת יש להם קדושת הגוף דגם ר' נחמי' מודה דכלי שרת כיון דאין גופן למזבח יוצאים מקדושתן ע"י פדיון רק אף דבכל קדשי מזבח אין חיוב תשלומין בעד השתמשות אבל בכלי שרת כיון דאמרה התורה שהשתמשות בכלי שרת מביא לידי קדושה א"כ בכלי שרת יש לחיוב מעילה בעד ההשתמשות לא דוקא בעד הנאה וא"כ אף דבכל קדשי מזבח אין חיוב תשלומין בעד השתמשות משו"ה אם נהנה יוצא כל הדבר לחולין בכלי שרת יש חיוב בעד השתמשות משו"ה אם שתה בכוס זהב כלי שרת ובא חברו ושתה יש מועל אחר מועל אבל בנתנה לחנורו דשם בקדשי בדק הבית ג"כ יצא כל הדבר לחולין גם בכלי

שרת יוצא כל הדבר לחולין וכן מצאתי מפורש בשיטה מקובצת שם דמפרש דגם ר' נחמי' מודה דיוצא כלי שרת ע"י פדיון ומק"ו ילפינן דבכלי שרת יש מועל אחר מועל וע"כ כונתו כמו שביארנו לפי זה מיושבים דברי הכ"מ דהא דאמר הרמב"ם שיראה לו שיש מועל אחר מועל בכלי שרת קמ"ל הרמב"ם דלא נימא דדוקא בנשתמש ובא חברו ונשתמש וא"כ יהי' הפירוש דק"ו דר' נחמי' בא רק להשמיענו דבכלי שרת אף שהמה קדשי מזבח יש חיובו מעילה בעד התשמיש, וא"כ בנתנו לחברו לא יהי' מועל אחר מועל קמ"ל הרמב"ם דאינו כן דר' נחמי' יליף מק"ו כיון דמביאין הכלי שרש קדושת הגוף לאחרים ק"ו שהן עצמן יש להם דין כאלו הם עצמם למזבח ואין יוצאין לחולין ע"י מעילה וע"כ אף בנתנן לחברו וחברו לחברו ג"כ יש מועל אחר מועל דכלי שרת אין יוצאין מקדושתן ע"י פדיון.

ולפי זה אפשר לפרש דהרמב"ם מפרש כן למתניתן דהנה לכאורה קשה איך אמר הרמב"ם יראה לי שדין המנחות והעופות והנסכים וכלי שרת כדין הבהמה שכולן קדושת הגוף הן והא במתניתן איתא אין מועל אחד מועל אלא בהמה וכלי שרת ואיך הוסיף הרמב"ם גם אלו ובשלמא אם הי' מפרש הרמב"ם דמתניתן איירי בקדשי בדק הבית אפשר לומר דהרמב"ם סבירא לי' דדוקא בקדשי דמים אין מועל אחר מועל אלא בבהמה (טמאה) וכלי תשמיש, אבל היכא דקדוש קדושת הגוף יש כל הנך מנחות עופות ונסכים וכלי שרת שיש בהן מועל אחר מועל, אבל הא מוכח מהא דקאמר מתניתן ר' נחמי' דמתניתן מיירי בכלי שרת ממש וכן מוכח מקדושין דף כ"ד דמתניתן מיירי בקדושת הגוף והטעם דאין מועל אחר מועל משום דקדושת הגוף אין יוצא לחולין וא"כ הרי מתניתן מפקא כל הנך דאינן בהמה וכלי שרת מכלל שיש מועל אחר מועל.

לכן נראה לי דהרמב"ם הי' קשה לו התוספתא, וכן קשה אי מיירי מתניתן דוקא בקדשי קדושת הגוף אמאי תני דיש מועל אחר מועל ברכב ונשתמש ובא חברו ורכב ונשתמש הי' למתני יותר רבותא דאף אם נתן לחברו וחברו לחברו ג"כ יש מועל אחר מועל בקדושת הגוף לכן מפרש דפירוש כך המשנה כללה קדושת הגוף וקדושת דמים ביחד ואמרה המשנה דאין מועל אחר מועל במוקדשין, היינו הן בקדשי מזבח והן בקדשי בדק הבית אלא בהמה וכלי שרת היינו בהמה וכלי שרת דמזבח, וכלי שרת (תשמיש) דבדק הבית בשניהם יש מועל אחר מועל ברכב ונשתמש דאם נתנה לחברו. הא בקדשי בדק הבית אין מועל אחר מועל ואם אין בהמה וכלי שרת. כמו אורז וכדומה דאין ראוי למזבח הא בקדשי בדק הבית אין מועל אחר מועל וא"כ שפיר אמר דמתניתן ר' נחמיה דאילו לרבנן הא בכלי שרת דמזבח אין בהם מועל אחר מועל אף בנשתמש ובא חברו

ונשתמש, דת"ק אות לי' דאף בנשתמש בקדשי מזבח כיון דאין המעילה משום תשלומין יצא לחולין ומתניתן ע"כ מיירי אף בקדשי מזבח שהרי קתני תלש מן החטאת, ולפי זה שפיר אמר הרמב"ם דהמנחות והעופות והנסכים יש בהן מועל אחר מועל והא דקתני במתניתן דאין מועל אחר מועל אלא בבהמה וכלי שרת משום דמתניתן כולל קדושת מזבח וקדושת דמים ביחד ואמרה המשנה דבהנך הוא דיש מועל אחר מועל בין בקדושת מזבח בין בקדושת בדק הבית ודוקא ברכב ונשתמש אבל מה שאינן בהמה וכלי שרת ואם לא הי' השתמשות רק נתינה יש שאין בהן מועל אחר מועל.

סימן כג - לדף יט

סוגיא דאין מועל אחר מועל וכ"ו.

אין מועל אלא בהמה וכלי שרת בלבד וכו' רבי אומר כל דבר שאין לו פדיון יש בו מועל אחר מועל בגמ' רבי אומר וכו' היינו ת"ק וכו' רב פפא אמר קדשי מזבח תמימין נעשו בעלי מומין ועבר ושחטן איכא ביניהו והתניא קדשי מזבח תמימין ונעשו בעלי מומין ועבד ושחטן רבי אומר יקברו וחכ"א יפדו, והנה רש"י פירש דגם במתניתן מיירי בשחט בע"מ עד שלא נפדו דרבי סבר קדשי מזבח היו בכלל העמדה והערכה וכיון שכבר לא אפשר בהעמדה והערכה דהא מתו הלכך יקברו הלכך יש בהן מועל אחר מועל ורבנן סברי דקדשי מזבח לא היו בכלל העמדה והערכה א"כ אפשר לפדותן אף אם מתו משו"ה אין בהם מועל אחר מועל אך בתוס' מפרשי דמתניתן מיירי שלא שחטן אלא דרבי לטעמי' דס"ל קדשי מזבח היו בכלל העמדה הערכה דמשו"ה אם עבר ושחטן יקברו א"כ אלימא קדושתיהו ואף מחיים יש בהם מועל אחר מועל.

והנה בין לפירוש רש"י בין לפירוש התוס' אליבא דידן דס"ל קדשי מזבח בעי העמדה והערכה, וכמו שכתב הרמב"ם בפ"א מהלכות מזבח הלכה י"א ובפ"ה מהלכות ערכין הלכה ח' וא"כ הלא בזה הלכה כרבי ולא כחכמים וא"כ קשה על הרמב"ם בפירוש המשניות שכתב דאין הלכה כרבי דהא כיון דתליא בדין אי בעי העמדה והערכה, הי' לו לפסוק כרבי, ביחוד קשה על רבינו הכ"מ שעל דברי הרמב"ם שכתב בפ"ו ממעילה שכתב בהלכה ו' ז"ל בהמת קדשי הקדשים שנפל בה מום הואיל והיא עומדת לפדיון הרי הוא כקדשי בדק הבית שהיא קדושת דמים ואם נתנה לחבירו וחבירו לחברו הראשון בלבד מעל. וכתב ע"ז הכ"מ ז"ל בספ"ה דמעילה דף כ' פלוגתא דתנאי בברייתא ופסק כחכמים עכ"ל הכ"מ, וזה תמוה כיון דבגמ' פלוגתיהו בדין אי קדשי מזבח בעי העמדה והערכה הא בזה פסק הרמב"ם דבעי העמדה והערכה. ובשלמא על הרמב"ם לא קשה

דאפשר דהכא מפרש כפי' רש"י דפלוגתיהו גם במתניתן לאחר מיתה בזה ס"ל דיש מועל אחר מועל משום דלאחר מיתה אין בה פדיון כיון דבעי העמדה והערכה אבל מחיים דאפשר לעשות העמדה והערכה גם רבי מודה דאין מועל אחר מועל והרמב"ם פסק כרבי ביד חזקה ולא כרבנן דלדידהו אף לאחר מיתה יש מועל אחר מועל דבעי העמדה והערכה ואף דלפי זה יהי' חמור לאחר מיתה מחיים דמחיים אין מועל אחר מועל ולאחר מיתה יש מועל אחר מועל לא קשה שהרי איתא במתניתן הנהנה מן החטאת כשהיא חי' לא מעל עד שיפגום (ומוקי לה בגמ' בבעלת מום) כשהוא מתה כיון שנהנה מעלי אבל הכ"מ דפירש דפסק כחכמים הרי דמפרש כפירוש התוס' דמתניתן מיירי כשהיא חי' ותלו בגמ' דתליא אם מעי העמדה והערכה ואיך פסק דבק"מ אין בה מועל אחר מועל.

והנראה לי דהנה התוס' בב"ק דף ע"ו ד"ה שחיטה הקשו אמאי חשיב שחיטה (של קדשים בחוץ) שחיטה שאינה ראוי הא יכול לפדות בשעת פרכוס דבר העמדה והערכה היא, כדאמרינן בפ"ב דחולין ואין לך מום יותר גדול משחיטה ואין סברא לומר דלפי שנפסל שוב אין לו פדיון דבשלמא פסול שהוא בשרפה כגון פגול אין לו פדי' משום דמצוה לשרפו אבל שחיטת חוץ אינה בשרפה אלא בקבורה ותרצו בתוס' דלא אמרינן מפרכסת היא כחי' היכא דשחט שנים, אלא בישראל בטמאה ועכו"ם בטהורה אבל לא ישראל בטהורה היכא ששחט שנים. אלא דהקשו בתוס' למאן דס"ל קדשי מזבח לא היו בכלל העמדה והערכה אמאי לא הוי שחיטה ראוי' ותרצו דמום שהוא מחיים חשוב מום לפדות על ידו אבל מום דלאחר מיתה לא עכ"ד התוס' והנה תירוצא בתרא דתרץ דטעם משום דמום דלאחר מיתה לא חשוב לפדות על ידו היינו דוקא למאן דס"ל דשחט ישראל שנים בטהורה אינה כחי' אף כמפרכסת, אבל אם נימא דאף אם שחט שנים בטהורה בשעה שהוא מפרכסת היא כחי' א"כ הא הוי מום דמחיים שהרי היא עודנה חי' ותשאר קושית התוס' אמאי חשוב שחיטה שאינה ראו' הא אפשר לפדותה בשעה שהיא מפרכסת, וא"כ אליבא דהרמב"ם שכתב בפ"ה מהלכות ערכין הלכה י"ג שאם שחט שנים או רוב שנים ועדיין היא מפרכסת הרי היא בכלל והעמיד והעריך והרמב"ם שם קאי בין בטמאה בין בטהורה א"כ לדידי' יקשה אמאי שוחט קדשים בחוץ הוי שחיטה שאינה ראוי' הא אפשר לפדותה בשעה שהוא מפרכסת.

והנראה לי דהנה בגמ' קדושין דף נ"ז איתא מנא הני מילי אמר ר' יוחנן משום ר' מאיר אמרה תורה שחוט לי בשלי ושלך בשלך מה שלו בשלך אסור אף שלך בשלי אסור, אי מה שלי בשלך ענוש כרת אף שלך בשלי עונש כרת אמר קרא ואל פתח אהל מועד לא הביאו להקריב קרבן לה' על קרבן ענוש כרת על חולין שנשחטו בעזרה אין ענוש

כרת איכא למיפרך מה לשלי בשלך שכן ענוש כרת אלא אמר אביי וכו' לפי שנאמר כי ירחק עמך המקום וזבחת ברחוק מקום אתה זובח ואי אתה זובח בקרוב מקום ע"כ, והנה בחידושנו על סוגיא דעולת העוף שעשעה למטה ביארנו לתרץ קושית הלח"מ שהקשה מאי אמרינן או קרא דאותו אתה משליך לכלב ואי אתה משליך לכלב כל איסורין שבתורה חולין שנשחטו בעזרה לאו דאורייתא דילפינן מקרא דכי ירחק ממך המקום וזבחת דבקירוב מקום אי אתה אוכל א"כ מקרא דאותו דילפינן דכל איסורי אכילה אסורין גם בהנאה, גם חולין שנשחטו בעזרה בכלל ותרצנו דמקראי דכי ירחק ממך המקום וזבחת ילפינן דאם נשחט בקירוב מקום אין הזביחה מתרת לאכילה. נמצא דחולין שנשחטו בעזרה אמרה התורה שאין השחיטה מתרת, וחסר ע"ז זביחה להיתר וכאן דהוי האיסור בחולין שנשחטו בעזרה משום מחוסר זביחה, א"כ כמו בטרפה ונבלה מותר בהנאה דגלי קרא דחסרון זביחה אין אוסר בהנאה, א"כ גם תולין שנשחטו בעזרה הוו כמו נבלה וטרפה, ומשו"ה שחיטת עכו"ם אף שאסורא מטעם קרא דזבחת אעפי"כ אין אסור בהנאה ורק אם כל איסורין שבתורה ילפינן מקרא אחר, אז ילפינן קרא דאותו דקאי על בשר שיצא חוץ למחיצתו דאסור בהנאה היינו שנשחט חולין בעזרה.

והנה כשרצה לילף שלך בשלי משלי בשלך דחה מה לשלי בשלך שכן ענוש כרת, אבל עתה דאיסור אכילה חולין שנשחטו בעזרה ילפינן מקרא דכי ירחק ממך המקום וזבחת ואכלת דאם נשחט בקירוב מקום אין השחיטה מתיר את החולין שנשחטו בעזרה, א"כ עתה יכול למילף מה שלך בשלי אין השחיטה מתיר את הבשר לאכילה ה"נ שלי בשלך היינו קדשים שנשחטו בחוץ אין השחיטה מתרת את הבשר לאכילה דשחיטת חולין מתרת בחוץ ושחיטת קדשים בפנים, אבל איפכא אסור וא"כ קדשים שנשחטו בחוץ אסורין מטעם דלא התירה השחיטה והכא הא אדרבה ק"ו הכא מה שלך בשלו שאין ענוש כרת אסור, שלי בשלך שענוש כרת לא שכן, לפי זה מיושב קושית התוס' אמאי בשחט קדשים בחוץ הוי שחיטה שאינה ראי' הוא אפשר לפדות, נהי דעתה אפשר לפדות אבל הא כבר אין השחיטה התירה את הבשר, והוי אסורין באכילה כדין חולין בעזרה ה"נ קדשים בחוץ דנשחטו שלא במקומן אסורין באכילה וא"כ שוב אין ראוין לפדי' דהא און פודין את הקדשים להאכילן לכלבים, משו"ה הוי שחיטה שאינה ראוי'.

עוד אפשר לומר דהא דאיתא בזבחים דף קו' על פני השדה לומר לך הזובח בשעת איסור הבמות מעלה עליו הכתוב כאלו הקריב על פני השדה הכונה, כאלו הקרוב לעכו"ם וכן משמע קצת בר"ח ע"ז נ"א שכתב כאלו הקרוב לשדה וא"כ אשמיעינן קרא דכמו דבזובח לעכו"ם נאסר, כן זובח קדשים בחוץ נאסר, וא"כ אסרה תורה קדשים שנזבחו בחוץ.

עכ"פ זביחת קדשים בחוץ אוסרת וא"כ אפשר לומר דפליגי רבי ורבנן השוחט בע"מ שלא נפדו בחוץ כרת בודאי לא מחייב שהרי אין ראוי לבוא אל פתח אהל מועד, אבל אם נאסר משום זביחת קדשים בחוץ או לא נאסר משום קדשים כיון דכבר בע"מ עומד לפדי' וכבר אינינו קדשים ואם נימא קדשי מזבח לא בעי העמדה והערכה, יהי' מחלוקתם אף אם כבר מתו אחר השחיטה ואם נימא דבעי העמדה והערכה יהי' מחלוקתם אם יש לפדותם כל זמן שהם חיים עודנה ומפרכסין רבי סבר כיון דלא נפדו עודנה הם עודנה קדשי מזבח ומקרי עוד קדשי ה' ואם שחטן בחוץ הוי שלי בשלך ולא התירה הזביחה משו"ה יקברו או דמקרי שזבח קדשי ה' על פני השדה משו"ה יקברו אכן חכמים סברו כיון שנפל בהבהמה מום ואין ראוי למזבח נסתלק מהם קדושת הגוף וכבר לא מקרי שלי שאינם עולים לגבוה משו"ה אם עבר ושחט יפדו, למאן דבעי העמדה והערכה כל זמן שהם חיים היינו כל זמן שמפרכסין, למאן דלא בעי העמדה והערכה אף אם מתו יפדו. ומשו"ה לרבי יש בקדשי מזבח תמים ונעשה בע"מ מועל אחר מועל מחיים, שהרי לרבי עודנה קדושת הגוף הכא כל זמן שלא נפדה, ובקדושת הגוף יש מועל אחר מועל ואף דע"י העמדה והערכה יכולין לפדותו אבל כל זמן שלא עשו העמדה והערכה אין יוצא מקדושתי' משו"ה יש בה מועל אחר מועל ורבנן לטעמיהו דאם שחטן אפשר לפדותן כל זמן שמפרכסין הרי דאף קודם פדי' אינם קדושת הגוף ולא מקרי שלו בשלך משו"ה אין בהם מועל אחר מועל מחיים והרמב"ם בפירוש המשנה מוכח דס"ל ג"כ דפלוגתן במתניתן היכא דלא שחטן ז"ל הרמב"ם בפירוש המשנה ומה שיש בין תנא קמא ורבי הוא קדשי מזבח שנפל בהם מום רבי אומר אם עבר ושחטן יקרבו ואין להם פדיון ולפיכך יש בהם מועל אחר מועל ר"ל בבעלי מומים אלא כיון שנהנה ופגם מעל כמו שהקדמנו בפרק הזה והנהנה באותו הבהמה אחריו מעל (ותיבת לא הוא ט"ס) ואין הלכה כרבי עכ"ל הרמב"ם והנה תיבות ר"ל בבעלי מומים שכתב הרמב"ם אין להם ביאור דהא מיירי בקדשי מזבח שנפל בהם מום, אלא דכונת הרמב"ם להוציא ממה שאמר מקודם דאמר רבי אם עבר ושחטן דלא תומא דגם במתניתן מיירי בעבר ושחטן ע"ז אמר ר"ל בבעלי מומין שלא שחטן דכיון דרבי סובר דאם עבר ושחטן אין להם פדיון אפילו בהעמדה והערכה כל זמן שמפרכסין משום דשחיטתן אוסרתן א"כ בקדושתיהו קיימא ואין להם פדיון אפילו ע"י מעילה משו"ה יש בהם מועל אחר מועל, ובזה אין הלכה כרבי דכיון דאם עבר ושחטן יש להם פדיון כל זמן שמפרכסין, וכמו שכתב הרמב"ם בפ"ה מהלכות ערכין דאם שחטן כל זמן שהן מפרכסין יש להם פדיון והיינו כחכמים דכבר עבר קדושת הגוף מהם, משו"ה אין מועל אחר מועל, ומשו"ה כתב הכ"מ דהרמב"ם פסק כחכמים.

סימן כד - לדף ב

סוגיא אם עלו מהו שירדו.

אבעיא להו אי עלו (קדשי קדשים ששחטן בדרום) מהו שירדו רבה אמר אם עלו ירדו רב יוסף אמר אם עלו לא ירדו אליבא דר' יהודה לא תיבעי לך דכו"ע לא פליגו דאם עלו ירדו כי פליגי אליבא דר"ש וכתב ברש"י וכן בתוס' היינו אליבא דר' יהודה דאמר אם נשחטה בלילה אם עלו ירדו מכש"כ היכא ששינה את המקום דאם עלו ירדו והנה הרמב"ם כתב בפ"ג מהלכות פסולי המוקדשין הלכה ז' ז"ל אי קדשי קדשים שנשחטו בדרום או שנתקבל בדרום אעפ"י שכל אלו פסולים אם עלו לראש המזבח לא ירדו וכבר תמה הכ"מ כיון דהרמב"ם פסק כר' יהודה לגבי לן דמה ונשפך דמה ונשחטה בלילה דאם עלו ירדו א"כ איך פסק בקדשי קדשים ששחטם בדרום לא ירדו הא בגמ' קאמר דאליבא דר' יהודה כו"ע מודו דאם עלו ירדו.

והנראה לי דהנה התוס' במס' נדה דף מ' הקשו כיון דלר' יהודה יש רק שלשה מיעוטים מנא לי' להוציא נשחטה בדרום עוד הקשו כמו דאמרינן כיון שיש לו הכשר בשארי דברים מקרי פסולו בקודש א"כ אמאי אית לי' לרבה אליבא דר"ש דירדו אכן לכאורה גם אליבא דר' יהודה יש להקשות כיון דאית לי' לר' יהודה דלן בדם אפילו בקדשי קדשים לא ירדו משום דלן כשר בבשר קדשים קלים, א"כ הרי שחיטת דרום כשר לכתחילה בקדשים קלים אמאי לר' יהודה ירדו בקדשי קדשים.

לכן נראה לי דהנה יש להסתפק הנה בהמה הא תיכף משקדשה חל עלי' קדושת הגוף א"כ הא דבעינן שישחטו לשמה אם זה הוא רק דין שלא ישנו היינו שלא יפסלו במחשבת שלא לשמה אבל אין השחיטה מוספת קדושה או דהשחיטה מוספת קדושת הקרבן על הבהמה דמתחילה הי' רק קדושת פה על הבהמה לעולה או לחטאת ועתה ע"י השחיטה לשמה הוא מקדשה קדושת השחיטה לאותה קרבן ואם חישב שלא לשמה חסר טל הקרבן קדושת השחיטה לאותו הקרבן והא דאם שחט סתמא כשר משום דהעבודה בעצמה אם אין מחשבתו מחלל העבודה מקדשה ונראה לי דבודאי השחיטה מקדשה את הבהמה קדושת הקרבן דהא בזבחים בריש המס' פריך מ"ש זבחים דבסתמא כשר וגט סתמא פסול ואם נימא דבקדשים אין צריך יותר לקדש רק אם חישב שלא לשמה הוא פסול אבל בסתמא ממילא כשר דאין חסר קדושה א"כ היכי מדמו כלל הא בגט צריך שיעשה את הספר כריתות לה ובקדשים הא אין לעשות לחטאת לעולה שכבר היא עשוי' ועכצ"ל דגם בקדשים בעינן שהשחיטה יקדשו לשם אותה קרבן משו"ה פריך מ"ש זבחים מגט ומשני זבחים בסתמא לשמה קאי א"כ עבודה מקדשה לקדושת הקרבן

אבל גט דלא קאי סתמא לשמה וצריך שע"י הכתובה יהי' הספר כריתות לשם האיש והאשה משו"ה צריך מחשבה בפירוש וסתמא בגט פסול וכן מוכח דהשחיטה מוספת קדושה כדאיתא בסוטה דף י"ד ז"ל הגמ' מידי דהוי אדם דם אע"ג דקדישתה סכין בצואר הבהמה הדר מקדיש להו הרי דהשחיטה מוספת קדושה וכן הוא בגמ' מנחות דף ט"ז ז"ל הגמ' מי סברת דם בצואר בהמה קדוש דם סכין מקדש והבא לקדש כבא להתיר ומשו"ה הדין דאם נשחטה התודה חוץ לזמנה או חוץ למקומה קידש הלחם משום דאף דנשחטה בפסול עכ"פ הוקדשה התודה להיות עלי' קדושת תודה ע"י השחיטה אבל אם נשחטה התודה שלא לשמה לא קידש הלחם אף דבתודה שלא לשמה כשרה התודה אלא שלא עלתה לבעלים ובשחט חוץ לזמנה הא התודה פסולה אכן לפי דברינו ניחא דהא בשחטה לשמה במחשבת חוץ לזמנה או חוץ למקומה הוקדשה התודה לקדושת תודה אף שיש עלי' פסול משו"ה מקדשת הלחם אבל בשחטה שלא לשמה דלא הוקדשה התודה לקדושת תודה משו"ה אינה מקדשת הלחם.

והנה חזינן מהאי דינא דאם שחט חוץ לזמנו או חוץ למקומו שמקדש הלחם חזינן דאף שחיטה פסולה אם אך היא לשמה מקדשה קדושת הקרבן אכן מהאי דינא אם נשחטה שחיטה פסולה אם מקדשת קדושת הקרבן יש פלוגתא במנחות ע"ח דאיתא במתניתן שחטה חוץ לזמנה וחוץ למקומה קדש הלחם שחטה ונמצאת בע"מ ר' אליעזר אומר קודש וחכמים אומרים לא קידש וקאמר בגמ' מתניתן מני ר' מאיר היא דתניא כו' שחטה חוץ לזמנה וחוץ למקומה קדש הלחם שחטה ונמצאת טרפה לא קדש הלחם שחטה ונמצאת בעלת מום ר"א אומר קדוש ור' אומר אינו קדוש דברי ר"מ אמר ר' יהודה לא נחלקו ר"א ור' יהושע על ששחטה ונמצאת טרפה שלא קידש ועל חוץ לזמנו שקידש ועל מה נחלקו על חוץ למקומו שר' אליעזר אומר קידש ור' יהושע אומר לא קידש כו' התחיל ר' אליעזר לדון דנין פסול מחשבה מפסול מחשבה (חוץ למקומו מחוץ לזמנו) ואין דנין פסול מחשבה מפסול הגוף (היינו מבעל מום) התחיל ר' יהושע לדון דנין פסול שאין בו כרת מפסול שאין בו כרת ולא יוכיח חוץ לזמנו שפסול שיש בו כרת ושתיק ר' אליעזר ע"כ ולכאורה מאי קאמר דנין פסול שאין בו כרת מפסול שאין בו כרת ולא יוכיח חוץ לזמנו שיש בו כרת אדרבה כיון דהוא יותר פסול שחייבו כרת יותר יש סברא לומר שלא יקדש הלחם וצריך לומר דהכונה הואיל ומרצה לפגולו דכיון דאמרה התורה שחייבין עליו כרת א"כ אחשבה רחמנא שקדושה וכן מצאתי ברש"י כתוב בתחלת הדף ז"ל חוץ לזמנו פשיטא הן דקידש הואיל ומרצה לפגולו עכ"ל רש"י והכונה כיון דמרצה לפגולו ומחייב כרת א"כ השחיטה מקדשת רק שעושה פסול אבל בחוץ למקומו דלא

מצינו שאמרה התורה שחייב כרת ואמרינן כיון דשחיטה פסולה היא א"כ אין מקדשה כלל נמצא דבהאי דינה אי שחיטה פסולה מקדשת הקרבן קדושת השחיטה היכא דלא מצינו שגלתה התורה פליגי בזה ר"מ ור' יהודה לר"מ שחיטה פסולה מקדשת הקרבן ולר' יהודה אין מקדש קדושת הקרבן אליבא דר' יהושע ור' יהודה סובר דשתיק ר' אליעזר לר' יהושע והודה דשחיטה פסולה אין מקדשת הקרבן והנה הא דאמרינן לן בדם כשר משום דלן כשר באברים ולן באברים משום דבבשר קדיש היינו דוקא היכא דהקרבן נתקדש בקדושתו אז אמרינן כל שפסולו בקודש המזבח מקבלו אבל אם לא נתקדש קדושת הקרבן איננו עוד ראוי למזבח ואין המזבח מקבלו מעתה לא קשה מה שהקשינו אמאי אמר בגמ' אליבא דר' יהודה כו"ע לא פליגי באם שחט קדשי קדשים בדרום שירדו אמאי לא נימא הא דרום כשר בקדשים קלים וכמו דאמרינן לן בדם בקדשי קדשים אם עלו לא ירדו משום דיש הכשר בבשר קדשים קלים אכן לדברינו ר' יהודה לטעמי' הא סבר דשחיטה פסולה אין מקדשה א"כ לא שייך כלל לומר שכן כשר דדוקא גם לן בדם שהשחיטה היתה כדין ונתקדש קדושת הקרבן אז אמרינן שכן כשר הבשר בקדשים קלים בלן שהפסול הזה הקודש מקבלו אבל היכא דחסר עודנה קדושת הקרבן והוי רק קדושת פה בזה אמרינן שאם עלו ירדו.

שוב ראיתי שכן מפורש בגמ' דהאי דינא עלו ירדו או לא תלוי בזה אם מקדש קדושת הלחם שהרי איתא שם במנחות איתמר חטאת ששחטה חוץ לזמנה אם עלתה לא תרד חוץ למקומה רבה אמר תרד (כן גרסה השיטה מקובצת) רבא אמר לא תרד רבה כר' יהושע ורבא כר' אליעזר והדר בי' רבא לגבי' דרבה מדהדר בי' ר"א לגבי ר' יהושע עכ"ל הגמ' ולכאורה מאי ענין דין דאם עלתה תרד לגבי דין מחלוקת ר"א ור' יהושע אם קידש הלחם אכן לדברינו כיון דהדר בי' ר"א א"כ ס"ל דשחיטה פסולה אין מקדש הלחם ואין מקדש את הקרבן לקדושתי' משו"ה אם עלה ירד דזה מקרי שאין פסולי בקודש שלא נתקדשו קדושת הקרבן והא דלא פליג ר' יהודה במתניתן בזבחים דף פ"ד על נשחט חוץ למקומו ופליג רק על נשחט בלילה ונשפך דמה ויצא דמה חוץ לקלעים משום דדין זה בנשחט חוץ למקומו תלוי בפלוגתה דר"א ור' יהושע וקודם שחזר בו ר"א בנשחט חוץ למקומו מקדש הלחם אליבא דר"י והא דיליף ר' יהודה לימוד לנשחטה בלילה סבירא לר"י אליבא דר' יהושע דמזה ילפינן לכל שחיטות פסולות דאין מקדשין קדושת הקרבן רק בשחיטת חוץ לזמנו הואיל ומרצה לפגולו ובזה יש לישב קושית התוספת בד"ה והדר ז"ל תימא התנן בהדיא בפרק המזבח מקדש ואלו אם עלו לא ירדו הלן והיוצא והטמא ושנשחט חוץ לזמנו וחוץ למקומו ואפילו למקומו ואפילו לר' יהושע גופי' דהכי משמע

בריש מעילה דלא ירדו דקתני כלל אמר ר' יהושע כל שלא הי' שעת היתר מועלין בה שנשחטה חוץ לזמנה וחוץ למקומה ומפרש בגמ' הואיל ומרצה אכן לדברינו לא קשה דסתם מתניתן הא סברה כר' מאיר דר"א ור' יהושע סברי בחוץ למקומו דמקדש הלחם דהכא רבה ורבא קאי אליבא דר' יהודה דכל שחיטה פסולה אין מקדש הלחם.

והא דאמר עוד בגמ' ואיכא דאמרי אע"ג דהדר בי' לגבי דר' יהושע רבה לגבי דרבא לא הדר בי' התם הוא דקאמר לי' נדיננו משלא לשמו אבל הכא אי דיינת לי' משלא לשמו אם עלתה לא תרד אפשר דתרויהו לישנא פליגי בחטאת ששחטה שלא לשמה כיון דגבי חטאת היא שחיטה פסולה אי מקדשה קדושת הקרבן דללשון ראשון אף חטאת ששחטה שלא לשמה אין מקדש קדושת הקרבן משו"ה אם עלתה תרד אליבא דר' יהודה דמנחות ולישנא בתרא סבר דכיון דאם שוחט שלא לשמו הוא מקדש קדושת הקרבן ששחטו לאותו קרבן וכדמצינן בזבחים ס"ז עולת העוף שעשאה למטה כמעשה חטאת נעשית חטאת א"כ חטאת ששחטו לשם שלמים חל על הבהמה קדושת הקרבן הזה ומשום קדושת הקרבן ששחטו לשמו אם עלה לא ירד.

ולפי זה סובר הרמב"ם הא דאמר בגמ' מעילה אליבא דר' יהודה כו"ע לא פליגי אין הכונה אליבא דר' יהודה דאמר דאם נשפך דמה או נשחטה בלילה או שיצא דמה חוץ לקלעים דהא בזה אין ראי' דר' יהודה סובר דאם שחט קדשי קדשים בדרום ירדו דהא כל הני אין לומר שכן יש להם הכשר במקום אחר אבל קדשי קדשים ששחטם בדרום שדרום כשר לקדשים קלים א"כ אפשר דגם ר' יהודה מודה דאם עלו לא ירדו וכמו בלן דמה, לכן סובר הרמב"ם דהא דאמר אליבא דר' יהודה כו"ע לא פליגי הוא ר' יהודה דאמר דאם נשחטה חוץ למקומה אין מקדשת הלחם דס"ל שחיטה פסולה אין מקדשה קדושת הקרבן וכיון דאין מקדשה קדושת הקרבן לא הוי פסולי בקדש נמצא דהרמב"ם דבזה לא פסק כר' יהודה וס"ל דאף שחטה חוץ למקומה מקדשת הלחם א"כ שחיטה פסולה מקדשת הקרבן א"כ אם עלתה לא תרד דהרי דרום כשר לקדשים קלים.

סימן כה

סוגיא דכל שהי' שעת היתר לכהנים אין מועלין

כתב הרמב"ם בפ"ג מהלכות מעילה הלכה א. ז"ל קדשו מזבח שמתו יצאו מודי מעילה דבר תורה אבל מועלין בהן מדברי סופרים וכן אם נפסלו בדברים שיפסלו בהן הקרבנות שכבר ביארנום מועלין בהן מדברי סופרים במה דברים אמורים בשלא הי' להן שעת היתר לאכילת כהנים אבל אם הי' לקדשי הקדשים הנאכלין שעת היתר ואח"כ נפסלו

ונאסרו באכילה הואיל והותרו שעה אחת אין מועלין כו". אבל אם הגיע הדם למזבח כמצותו ואח"כ לן הבשר או האימורין או שנטמא הבשר או האימורין, או שיצא הבשר או האימורין לחוץ או שיצא מקצת הבשר קודם זריקת דמים, בכל אלו וכיוצא בהן אין מועלין בשאר בשרן כו' עכ"ד הרמב"ם.

וכתב על זה הכ"מ ובגמ' איתמר עלו (קדשי קדשים ששחטן בדרום) מהו שירדו רבה אמר אם עלו ירדו רב יוסף אמר אם עלו לא ירדו אליבא דר' יהודה לא תיבעאי לך דכו"ע לא פליגי דאם עלו ירדו כי פליגי אליבא ד"ר שמעון וכו' תנן קדשי קדשים ששחטן בדרום מועלין בהם בשלמא לרב יוסף ניחא אלא לרבה קשיא מאי מועלין בהם מדרבנן ואע"ג דהא דאוקימנא מתניתן דקתני מועלין בהם מדרבנן אליבא דרבה הוא משמע דלרב יוסף מועלין בהם מדאוריתא ולמסקנא דגמ" אסיקנא לרבה בתיובתא והוי משמע לכאורה כיון דהלכה כרב יוסף ולדידי' מועלין דקתני מתניתן הוי דאוריתא הכי נקטינן כי דייקינן בה נקטינן דמועלים בהן דקתני מתניתן היינו מדרבנן משום דהא דאוקימנא מתניתן דמועלין לר" יוסף מדאוריתא היינו אליבא דר"ש, אבל ר' יהודה הא אמרינן דכו"ע לא פליגי דאם עלו ירדו וא"כ אין מועלין בהם מדאוריתא וכיון דקי"ל הלכה כ"ר יהודה לגבי ר"ש כל שלא הי' לה שעת היתר לכהנים אין מועלין בהם אלא מדרבנן עכ"ד הכ"מ. וכבר תמה על דברי הכ"מ אנו הלח"מ. בפ"ג מהלכות פסוה"מ הלכה ז. וז"ל ודבר תימה הוא זה דהא פסק רבינו ז"ל כאן אם ענו לא ירדו, וע"כ כתב הלח"מ ז"ל לכך נראה לי לומר דסובר רבינו ז"ל כשתירצו בגמ' מאי מועלין מדרבנן, אליבא דכולהו קאמר והמתרץ גלה לו פירוש המשנה למקשה ואומר לו אינו כמו שאתה סבור דלמ"ד לא ירדו מדאוריתא דלכו"ע מעילה הוי מדרבנן דוקא אפילו אם עלו לא ירדו כיון דאינם יכולים לעלות לכתחילה, והוצרך רבינו ז"ל לומר כן משום דקשי' לי' מאי אמרו שם לימא תנינא להא דאמר עולא אמר ר' יוחנן (קדשים שמתו יצאו מידי מעילה דבר תורה) כלומר ומאי קמ"ל עולא ואם איתא דלא תירץ כן אלא לרבה טובא אשמעינן עולא דלא נימא מעילה מדבר תורה כרב יוסף כו" עכ"ד הלח"מ. וגם תירוצו של הלח"מ קשה מאד, דאף לפי תירוצו קשה מאי פריך כיון דהמקשה הא סבר דלרב יוסף מועלין דבר תורה, ובודאי לא טעה המקשן, בדבר שאין הדעת טועה, וא"כ הא אפשר לומר מסברא דמעילה דבר תורה, וא"כ מאי קשה הא אפשר שזה אשמיעינן עולא אמר ר' יוחנן, ע"כ דהקושיא היא כיון דעולא אמר ר' יוחנן לא אמר לפרש המשנה דאם הי' בא לפרש המשנה הי' לו לומר על מתניתן, וגם אם הי' רוצה לפרש המשנה ולאשמעינן דאף אם עלו לא ירדו, אעפי"כ אין בהן מעילה איך אמר לדינו על קדשים שמתו הי" לומר יותר חידוש, דאף בקדשים שאם

עלו לא ירדו ג"כ אין מועלין דבר תורה, דהא מהא דאמר קדשים שמתו דאף אם עלו ירדו, אין ראי' למתניתן, דאפשר דשם אם עלו לא ירדו ומועלין בהן דבר תורה, ע"כ דעולא אמר ר' יוחנן לא בא לפרש מתניתן: וע"כ דזה ידע הפירוש במתניתן לרבה דאם עלו ירדו ומועלין מדברי סופרים, וא"כ פריך לרבה, מאי קמ"ל ר' יוחנן. דאין בהם מעילה דבר תורה, הא זאת ידענו מק"ו ממתניתן דקדשי קדשים ששחטן בדרום, דלרבה אין בהם מעילה דבר תורה, ולזה מתרץ דאיצטריך רי' יוחנן לאשמעינן, דקדשים שמתו יש בהם מדרבנן, וכיון דמזה אין ראי' הדר קושי' לדוכתא על הרמב"ם מאין מוכיח, דלמסקנא, אף בקדשים שאם עלו לא ירדו, המעילה רק מדרבנן, כיון דלהמקשן. הי' סבר דהיכא דאם עלו לא ירדו המעילה דאוריתא.

אכן לדידי נראה דאי אפשר כלל לומר דהרמב"ם סובר בהנך קדשים דאם עלו לא ירדו, דאין מועלין מן התורה אלא מדרבנן, דהרי היכא דהמעילה דרבנן אין מביאין קרבן, וכמו שכתב הרמב"ם בפ"א מהלכות מעילה הלכה ו. וכן הגירסא בשיטה מקובצת במעילה דף מאי איכא בין דאוריתא לדרבנן דאורייתא משלמין חומש ואשם דרבנן לא, ובודאי דכן הדין, שהרי אי אפשר להביא חולין לעזרה, ולפי זה יקשה להרמב"ם דסובר, דאף אם הדין שאם עלו לא ירדו, מן התורה אין מועלין, איך יפרנס המשנה דכריתות דף י"ג. יש אוכל אכילה אחת וחייב עלי' ארבע חטאות ואשם אחד, טמא שאכל חלב והוא נותר מן המוקדשין ביוה"כ. והרמב"ם הביא להאי דינא בפ"ו מהלכות שגגות, והא כבר נפסל החלב מלהקריב על המזבח, שהרי נעשה נותר, ואיך הוא מחויב אשם, ע"כ ברור שמה שאמר הרמב"ם וכן אם נפסלו בדברים שיפסלו בהן הקרבנות, כונתו שנפסלו מדיניהם, מה שראוי להקריב, אם נפסל הקרבן מדין קרבן, היינו שפסוליהן מחיים כמו נרבע מוקצה ונעבד כו' דהרי באלה שאם עלו לא ירדו לא נפסלו מדין קרבן, שהרי משום זה עוברין עליהן משום שחוטי חוץ כדכתיב ואל פתח אוהל מועד לא הביא להקריב קרבן. אכן כל זה דמחייב מעילה מדאוריתא מטעם אם עלו לא ירדו הוא דוקא בהנך דברים דעולין על המזבח, דאלה לא נפסלו מדינם ע"י פסולם שהרי אם עלו לא ירדו, אבל קדשים הנאכלים אם נפסלו מלאכול, נפסלו מדינם, וכדאיתא בגמ' בדף י'. דהנהנה מבשר קדשי קדשים שנטמא דפטור, ופריך פשיטא מאי קאמפסיד, ולפי זה הא דקאמר במעילה תנן ק"ק ששחטן בדרום מועלין בהם בשלמא לרב יוסף ניחא, היינו דר"י יפרש, דמועלין בדברים המעלין על המזבח בעולה בכולה, ובחטאת באימורין, אכן מה דאמר הרמב"ם דק"ק ששחטן בדרום המעילה רק מדברי סופרים הא אמר בפירוש דאיהו מיירי בדברים הנאכלין, ובדברים הנאכלין הא לא שייך לומר דין דאם עלו לא ירדו וא"כ ק"ק

ששחטן בדרום היינו חטאות ואשמות בשרן הנאכל לכהנים, המעילה רק מדרבנן דאין ראוין לאכילת בשר אבל חלב נותר דראוין להקריב על המזבח שהרי אם עלו לא ירדו ומתקבלין לקרבן אם עלו מועלין בהם מדאוריתא ומביאים אשם.

אלא דיקשה הא דכתב הרמב"ם לן הבשר או האימורין או שנטמא הבשר או האימורין משמע דגם על האימורין כתב הרמב"ם, דמעילתן רק מדרבנן, והרי הא מוכח ממתניתן דיש אוכל כו' דמעילת האימורין בלן דהוי נותר הוא מדאוריתא שהרי מביאין קרבן אכן גם בלא זה קשים דברי הרמב"ם להולמן, כיון דהאימורין הא מועלין בהן עד שיצאו לבית הדשן, א"כ בהם איזה חילוק יש בין קודם זריקה לאחר זריקה, הא בהם הזריקה אין עושה היתר אכילה וגם הא הרמב"ם מיירי בדברים הנאכלין וכן מסיק הרמב"ם אין מועלין בשאר הבשר, מה ענין האימורין להבשר.

והנראה לי לבאר דברי הרמב"ם, דהנה בגמ' מעילה דף ד' איתא אמר לי' בר קפרא לבר פדת בן אחותי ראה מה אתה שואלני למחר בבית המדרש היתר שחיטה שנינו או היתר זריקה או היתר אכילה שנינו חזקי' אמר היתר שחיטה שנינו ר' יוחנן אמר היתר אכילה, ומסקנת הגמ' דבעינן היתר אכילה, וכן כתב הרמב"ם דבעינן היתר אכילה לכהנים. ולכאורה קשה דהנה במנחות קי"ב. איתא מיתבי כלל אמר ר' יהושע כל שהיתה לו שעת היתר לכהנים אין מועלין בה וכל שלא היתה שעת היתר לכהנים מועלין בה ואיזהו שעת היתר לכהנים שלנה ונטמאת ושיצאה ואיזה שלא היתה שעת היתר שנשחטה חוץ לזמנה וחוץ למקומה ושקבלו פסולין וזרקו את דמה, קתני מיהת רישא שלנה ושנטמאת ושיצאה (פירש רש"י לן הבשר והדם וקתני היתה לה שעת היתר והיכא הוי לי' שעת הותר לאו משום דאמר כיון דאי בעי זריק וקשיא לרב נחמן ולרב אשי) לא ראוי' לצאת וראוי' לטמא (ופירש"י כגון שלנה בשעה שראוי' לפסל ביוצא וטומאה והיינו לאחר שנזרק הדם דאין בו פסול אחר) האי כל שהיתה לו שעת הותר לכהנים וכל שלא היתה לה שעת היתר כל שיש לו שעת היתר לכהנים אין מועלין בה וכל שאין לה שעת היתר לכהנים מועלין בה מיבעאי לי', אלא אמר רב אשי מעילה אטומאה קרמית, מעילה משום קדושה ולאו קדושה היא לבתר דפקעה לה קדושה במאי הדרא רכבה לה טומאה משום אוכלה ולאו אוכלה הוא כל היכא דאי בעי זריק מצי זריק לי' משוי אוכלא ומטמא טומאת אוכלין היכא דאי בעי זריק לא מצי זריק לא משוו אוכלא ולא מטמא טומאת אוכלין ע"כ, והנה מגמ' זו מוכח דרב אשי סובר, דאם הי' הפירוש בדברי ר' יהושע, דלא אמרינן אי בעי זריק, ואף אי בעי הי' זריק, ואח"כ נעשה פסול כמו לינה ויציאה מועלין בה, לא הי' לר' יהושע למומר כל שהי' לו שעת היתר לכהנים אלא הי' צריך לומר

כל שיש לו שעת היתר ומדקאמר ר' יהושע כל שהיתה מוכח. דאף שלא היתה זריקה בפועל, כיון שהי, שעה שראוי' לזריקה פקעה הקדושה ואין מועלין בה. ואף אם אח"כ לנה או נטמאה אין מועלין בה וא"כ רב אשי דהוא בתרא סובר דלא כר' יוחנן ומוכח ממתניתן דאם היתה ראוי' לזריקה, אף שלא זרקו ונעשה פסול מועלין בה וא"כ איך פסק הרמב"ם כר' יוחנן דהיתר אכילה שנינו הא רב אשי סבירא לי', ומוכיח דהיתר זריקה שנינו וא"כ הו' להרמב"ם לפסוק כרב אשי דהוא בתרא ואיך פסק הרמב"ם כר' יוחנן.

והנראה לי דהפירוש בגמ' לפי דברי התוס' וכן מצאתי בברכת הזבח שמפרש בכעין זה, דהנה בפסחים דף י"ג. איתא אלא לעולם שנשחט עליהן הזבח, ונשפך הדם וכמאן כרבי דאמר רבי שני דברים המתירין מעלין זה בלא זה דתניא כבשי עצרת אין מקדשין הלחם אלא בשחיטה כו' שחטן לשמן וזרק דמן שלא לשמן קידש הלחם שחטן שלא לשמן וזרק דמן לשמן לא קידש הלחם כו' דברי רבי: ראב"ש אומר לעולם אינו קדוש עד שישחוט לשמן ויזרוק דמן לשמן אפילו תימא ר' אלעזר בר"ש הכא במאי עסקינן שנתקבל הדם בכוס ונשפך וראב"ש סבר לה כאבוה דאמר כל העומד לזרוק כזרוק דמי, והקשה בתוס' ד"ה כל העומד ז"ל וא"ת זרק דמן שלא לשמן נימא כזרוק דמי ואמאי קאמר ראב"ש דאינו קדוש וי"ל כיון שעקרן מלשמן גרע מנשפך הדם ואגלאי מילתא דלא הוי כזרוק בשעת קבלה, וקשה דבפרק המנחות והנסכים אמר פיגל בזריקה מטמא טומאת אוכלין לר"ש משום דכל העומד לזרוק כזרוק דמי ודוחק לחלק בין פיגול לשלא לשמן כו' עכ"ד התוס' הרי חזינן מדברי תוס' אלו שאף שמתחילה הי' הלחם קדוש קודם שזרק שלא לשמה אח"כ שזרק שלא לשמה נעשה איגלאי מילתא למפריע, שלא הי' עומד לזרוק לשמה, דמחשבתו עוקרת הקדושה, ומה שכתבו התוס' דדוחק לחלק בין פיגול לשלא לשמה, אפשר לומר דאין זה דוחק, דע"כ צריך לחנק בין נשפך, למחשבת שלא לשמו, דנשפך לא נאמר דאגלאי מילתא למפריע שלא עמד לזרוק שלא נעשה מעשה להיפוך, אכן שלא לשמה עוקרת, והנה אמרינן דפיגול מקדש הלחם, ושחטן שלא לשמן אין מקדש הלחם, הרי דפיגול אין מגרע הקדושה, רק שמטיל איסור והוי כמו דבר אחר, ואיסור הזה הוא דבר חדש, אבל שלא לשמן דאין מקדש הלחם עושה מעשה חסרון בגוף הקדושה, נוכל לומר דאגלאי מילתא למפריע דחסר קדושה.

והנה שם במנחות על הא דאמר ר' שמעון לן לפני זריקה אינו מטמא טומאת אוכלין דפריך מהא דאמר ר' שמעון כל העומד לפדות כפדוי דמי, ה"נ נימא כל העומד לזרוק כזרוק דמי, ומשני רב אשי דאי בעי פריק אמר אי בעי זרק לא אמר, ואפשר לומר דטעמא דרב אשי משום דסבירא לי', דזריקה צריכה להוות מתרת בפועל לא לסלק

האיסור בלבד, וכי הא דאיתא במעילה דף דזריקה מועלת ליוצא לשריפה אבל לא להתיר לאכילה דלהתיר לאכילה בעינן שיהיו בפנים העזרה ואפילו בשר קדשים קלים שלא נאסרו מפני איסור יוצא שהרי מותרים בכל העיר, אעפי"כ לאכילה לא הותרו, הרי דהזריקה בעי לעשות היתר בפועל ע"כ לא אמרינן דכל העומד לזריקה הוי כזריקה ממש להתיר, דחסר המעשה בפועל להתיר, אבל פריקה דהאיסור בעי רק לסלקו אמרינן כל העומד דאיסור שיש לסלקו, ועומד לזה אינו אוסר, ופריך מהא דאמר ר' יהושע כל שהיתה לו שעת הותר לכהנים אין מועלין וכל שלא היתה לו שעת היתר לכהנים מועלין בה ואיזהו שעת היתר לכהנים שלנה ושנטמאה וסבר המקשה (וכן פירש בספר חק נתן בשם ברכת הזבח) דהמקשה סבר דקודם שלנה בודאי דאין מועלין, שהרי עמד לזרוק וכל העומד לזרוק כזרוק דמי, אלא דאשמעינן דאף שכן אחר כן קודם הזריקה לא נימא דעתה אגלאי מילתה למפריע דלא עמד לזרוק, אעפי"כ לא אמרינן כן. ואמרינן כיון דעמד לזרוק הותר הבשר באכילה ואון בזה איסור מעילה אף שאחר כן לן ולא הי' זריקה. ומשני לא ראוי' ללון כו' פירש דדוקא בעת שראוי' ללון, אמרינן כל העומד לזרוק, ואין בו מעילה אבל אם אחר כן לן שאין ראוי' לזריקה מועלין בו עתה. אחרי שעתה אין ראי' לזרוק. ופירש בגמ' לנה ונטמאת ויצאה, דוקא בעת שאם היתה יוצאת או נטמאת היתה פסולה משום זה. היינו שלא אירע בהפסול אחר אז אין מועלין, אבל אם לנה ממש כיון דעתה אין ראוי מועלין בה. וע"ז פריך א"כ כיון דקודם שאירע בה הפסול לא היו מועלין ועתה כשאירע בה הפסול מועלין א"כ בעי דוקא שיהי' עתה הותר לכהנים היינו שתהא ראוי לזרוק, א"כ האי כל שהיתה שעת היתר דמשמע שהי' מקודם ולא עתה הא מיבעאי לי' לומר כל שיש נו שעת היתר, היינו כל זמן שאפשר לזרוק אבל אם לנה שאין עתה שעת היתר שאין ראוי' לזרוק, מועלין. משו"ה קאמר רב אשי דכיון דמקודם היתה ראוי' לזרוק לר"ש דסבירא לי' כל העומד לזרוק כזרוק דמי בפועל אף אם אחר כן לנה, שעתה אין ראו' לזרוק ג"כ אין מועלין כמו שסבר המקשה אלא דשני מעילה דתליא בקדושה כיון דפקעה קדושה ע"י שראוי לזרוק שוב אין מועלין. אף אם אירע פסול לינה קודם הזריקה אבל לענין טומאת אוכלין אם אירע פסול קודם זריקה לא נעשה אוכל.

אכן כל זה לר"ש דסבירא לי' כל העומד הוי כמו נעשה בפועל שהרי אמר בפסחים דלראב"ש אף דס"ל דדוקא זריקה מתרת, אעפי"כ אם נתקבל הדם בכוס נתקדש הלחם דהוי כאילו נעשה בפועל מהטעם כל העומד לזרוק. אבל לדידן דלא סבירא לן כל העומד כאילו נעשה בפועל, בעינן דוקא שתהי' הזריקה בפועל אחרי שהזריקה צריכה להיות המתרת ואם נעשה בפועל הזריקה, אז אחר כן, אף שחל איסור לינה על הבשר אין

מועלין. כיון שכבר הי' המעשה בפועל שהתיר הבשר, וא"כ לדידן לא קשה, איך סברינן כר' יוחנן דאמר היתר אכילה שנינו. דא"כ כל שיש לו שעת היתר מיבעאי לי', דהתם קאי קודם הזריקה. והי' סבור דאף קודם הזריקה אין מועלין מטעם דכל העומד לזרוק ואח"כ כשנעשה פסול חזר להיות על זה דין מעילה דבעינן דוקא שהשעת היתר יהי' עתה פריך שפיר האי כל שהי' לו. כל שיש לו מיבעי דהא לר"ש. לפי הס"ד, עיקר החידוש דבעינן שעתה יהי' שעת ההיתר. אבל לדידן דמיירי לאחר הזריקה, והטעם כיון שכבר הי' הותר האכילה אף שעתה אסור אין מועלין. הא שפיר קאמר כל שהי' לו שעת ההיתר אף שעתה אין היתר אכילה, שהרי לנה אעפי"כ אין מועלין.

והנה הבשר אף לאחר זריקה עדנה אסור באכילה שהרי בעינן הקטרת אימורין: והאימורין מתירין הבשר לאכילה, כמו שכתב הרמב"ם בפי"ח מהלכות פסוה"מ הלכה ז', ז"ל אין חייבין כרת אלא טל אכילת דברים שהותרו בין לאדם בין למזבח אבל אם אכל מן המתיר עצמו אינו חייב כרת כו' אבל אם אכל כזית מן הדם אינו חייב משום פגול שהדם מתיר את האימורין לקרב למזבח והאימורין מתירין את הבשר לאדם, ועיון משנה למלך שהקשה למה כתב הרמב"ם דברים אלו שהאימורין מתירין את הבשר לאדם דאדרבה מכח שהם מתרים הי' לנו לומר שלא יהי' בהם פיגול שהרי המתיר אינו נפגל כו' אכן אפשר לומר דכונת הרמב"ם לבאר כיון דדין הזה שאין חייבין על המתיר משום פיגול הוא דבעינן דומיא דשלמים א"כ נימא דדוקא היכא דדבר אחד מתירו, אבל לא היכא דבעינן שני מתירין, וא"כ מנחה שיש לה שני מתירים הזריקה והאימורין. ומה שהקשה המשנה למלך אם האימורין מתירין הבשר לא יוקבע בפיגול עד שיקטירו האימורין, דהרי בעינן שיקרבו כל המתרין, אפשר לומר דהרי אימורין מתרין המה דוקא היכא דאתניהו, אבל אם נטמא הרי התירה התורה, את הבשר בלא הקטרת האימורין, וא"כ היכא דהוי פיגול ואז אין מצוה להעלות את האימורין הוי כנטמאו ונאבדו האימורין, דעתה אינם בגדר מתרין, אבל בכשרים האימורים מתרין הבשר ונ"מ בזה שהאימורין מתרין ע"י הקטרתם, היכא שהוצת האור ברובו דאילו היו האימורין מונחין בקרקע ואחזה בהם האש, כל זמן שלא נשרפו לגמרי אסור עוד לאכול הבשר שהרי עדנה לא נאבדו האימורין, אבל אם העלן למזבח ואחזה בהן האור כיון דהוי הקטרה מותר לאכול הבשר.

עכ"פ סובר הרמב"ם דהאימורים המה המתרין את הבשר, וא"כ תקשה איך אמרינן דע"י הזריקה יצאו מידי מעילה הא עוד לא הי' היתר לכהנים לאכילה דבעי עדנה הקטרת

אימורין להתיר. ועכצ"ל דשם אף לרבנן אמרינן כיון שיש היתר להקטיר האימורין כל העומד להקטיר כקטור דמי, דהרי בגמ' הוי בעי למימר, דרק היתר זריקה שנינו וכמו שכתבו התוס' במעילה דף ה. דאף לרבנן לענין טומאת אוכלין לית להו כל העומד לזרוק, הכא מיבעי לענין היתר אכילה דכיון דאי בעי זריק מקרי שעת הכושר. אלא דסבר ר' יוחנן דבעינן דוקא היתר הזריקה בפועל, דכל היכא דבעינן שיהי' מעשה המתיר, בעינן דוקא שיהי' בפועל המעשה, ובזה לא סבירא לן כר"ש אכן זה דוקא בזריקה שהיא המתרת, אבל מה שהאימורין מתרין זה רק לסלק האיסור שהרי אם נאבדו ג"כ הותר הבשר, בזה גם ר' יוחנן מודה דכיון שהי' שעת היתר להקטיר הוי כהקטרה לזה דיצא מידי מעילה, דמקרי שעת היתר שיכול להקטיר, אכן הוי אמינא דכל זה היכא שבידו להקטיר אבל היכא דנפסלו האימורין ע"י לינה או יציאה או טומאה, הנה אגלאי מילתא דלא עמד להקטיר וכמו דהוי ס"ד רצה לתרץ במנחות דכיון שנתברר שנפסל עוקר מה שעמד להקטיר, ומה שהותר הבשר ע"י שיצאו האימורין או לנו או נטמאו בודאי דלא שייך לומר כל העומד לטמא שהרי לא עמד לטמא, וא"כ הוי אמינא שאם נהנה מהבשר קודם הקטרה נהי דעתה אין מעילה על הבשר מטעם היתר הקטרה וכל העומד להקטיר כקטור דמי. אבל אם אח"כ נפסלו האימורין, והי' אגלאי מילתא למפריע דלא הי' שעת היתר לכהנים דהרי נתברר שאי אפשר להקטיר, ולא הותרו הבשר, מטעם עומד להקטיר ומטעם הפסול בודאי דלא הותרו מקודם, לזה אשמעינן הרמב"ם דאין הדין כו' וכמו דמסיק רב אשי במנחות אליבא דר"ש לענין זריקה, כן הוא לדידן בענין הקטרת האימורין, דלא הוי אלא להסיר האיסור, גם לדידן כיון דפקעה הקדושה בזה שהי' ראוי להקטיר, בזה פקע הקדושה מן הבשר אף אם אח"כ נפסלו האימורין לא אמרינן דהדר רכבה, וא"כ אשמעינן הרמב"ם דאם לאחר זריקה נפסלו האימורין או שיצאו אין על הבשר שהמה מקדשים הנאכלין דין מעילה, שכבר פקע מהם קדושה שהי' בהם לענין מעילה, עי"ז שהי' ראוי להקטיר אבל האימורין עצמם בודאי דמועלין מדאוריתא אף שנפסלו ע"י יציאה וטומאה, שהרי מתקבלין בפנים שאם עלו לא ירדו, כגמ' דמעילה ורק על הדברים הנאכלין שעליהם לא שייך לומר אם עלו לא ירדו או אם נפסלו הקרבנות מלהיות קרבן היינו שנפסלו מחיים כמו נעבד ונרבע שבהם הדין אם עלו ירדו. עליהם אמר הרמב"ם דמעילתן רק מדרבנן וכדמוכח מגמ' דהנהנה מבשר קדשי קדשים שנטמאו ודברי הרמב"ם הם ברורים ומאירים.